

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztároshoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda VII., Sip-utca 12. szám.

TARTALOM: Zárószámadásaink Irta Hajnal Jakab. — Egyetemes hitoktatási terv. — Népiskolai munkánk eredménye. Irta Léderer Ábrahám. — A számolás tanításáról. Irta Sasvári Béla. — A nevelők nyugdíjképessége. Irta Biedermann Adolf. Kisebb közlemények. Irta Rózsa Éde. — Egyesületi élet. — Könyvismertetés. — Nekrologok. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Hirdetések.

Zárószámadásaink.

Az előttünk fekvő számban „Értesítő”-nk közzéteszi az 1904. évről szóló egyesületi ügykezelésünknek számadatait; a 37-ik zárószámadás ez, melyet egyesületünk fennállása óta közrebocsátunk.

A kimutatás számadatai, úgy azok, melyek a bevételekről, valamint azok is, melyek a kiadásokról szólnak, keveset térnek el a megelőző év eredményeitől. Néhány száz korona emelkedést mutatunk ki a bevételekben é. néhány száz koronát a kiadásoknál, úgy, hogy a bevételi többlet az utolsó két évben majdnem ugyanannyi. 1903-ban 6070.45 koronával gyarapodott egyesületünk törzsvagyona, a lefolyt 1904-ik évben 5796.35 koronával.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a lefolyt 1904-ik év egyesületünk életében egyike a legmozgalmasabbaknak volt é. hogy ez esztendőben egy költséges teljes választmányi ülést és egy rende. közgyűlést tartottunk, a fentjelzett eredmény fényes jelét adja egyesületünk életerejének, valamint annak, hogy a vezetőség az észszerű takarékoságot szem előtt tartva, csak olyan kiadásokat eszközölt, melyektől ezárkozni nem lehetett.

Ezt az eleven életerőt bizonyítja majdnem valamennyi tényező, mely egyesületünk sáfárkodására befolyt.

A rendes tagok száma 546-ról 585-re szaporodott fel — így azoknak évi járuléka is megfelelőleg emelkedő irányzatot mutat fel. A vagyonkimutatásban szereplő tagdíjhátralékok összege nagyobb ugyan 977 koronával, mint a megelőző évben volt; de ennek oka nem abban keresendő, hogy a befizetések apadtak, hanem abban a körülményben, hogy az 1904-ik évet ez ízben eltérőleg az eddig divó szokásoktól, pontosan december 31-én zártuk le, úgy, hogy a január 1-től február 10-ig rendes tagdíj címén tényleg már befolyt 1300 korona csak mint követelés szerepel kimutatásainkban, ami azt jelenti, hogy a mai napon kimutatott 2379 korona hátralék 1079 koronára apadt le, a nagyobb taglétszám mellett majdnem 400 koronával kisebb összegre, mint a múlt

évben volt, amikor pedig még régi szokás szerint a januári befizetéseket is a decemberiekhez számítottuk.

Rendes tagjaink fluktuációja a lefolyt évben is a szokottnál nagyobb volt. Közel 100 tanító felvételével foglalkozott a választmány és hogy a tagok száma mégis csak 49-cel szaporodott, ennek oka az, hogy sokan hátralékuk miatt nem szerepelnek már a névsorban és néhányan elköltöztek tőlünk egy jobb és nyugodalmasabb hazába.

Meghaltak ez évben: *Hahn* Dávid v. pozsonyi tanító; *Kohn* Ede v. sebeskelemesi tanító; *Kondor* József v. nagykanizsai tanító; *Kleinvald* Lipót v. ó-becsei tanító; *Ornstein* Salamon v. jászberényi tanító. Valamennyien régi hű és kipróbált tagjai voltak az egyesületnek. Nyugodjanak békében!

A pártoló tagok évi járulécai az idén is apadást mutatnak fel, úgymint általában tíz év óta majdnem minden évben: ez egy pontban sohasem dicsekedhettünk kellő eredménnyel. Mert hogy Magyarországnak majdnem 500 anyahitközsége közül csak 20—25 község támogatja egyesületünket évi 10 koronával, holott alig van iskolafentartó hitközség, melynek egyik-másik tanítóját vagy annak özvegyét és árváját nem segélyezték volna, csak nem nevezhető kedvező eredménynek?!

Ennek nem kellene így lennie. Közös vállvetett munkássággal arra kell törekednünk, hogy minél több pártoló tagot toborozzunk.

Az alapító tagok és egyéb jöltevők részéről az idén adományozott összegek jóval meghaladják a megelőző év ebbeli eredményét, ami amellet szól, hogy egyesületünket módosabb hitfeleink oly intézménynek tekintik, mely méltó a támogatásra. Vajha ezt minél többen belátnák!

A tanítók gyűjtése a lefolyt évben, tekintetbe véve a sanyaru viszonyokat és hogy a gyűjtés háromféle cél szolgálatában történt, elég kedvezőnek mondható, amennyiben az árva-alap, az „Erzsébet” kiházásítási alap és az üdülőtelep alap javára még mindig 1271·57 koronányi összeget kaptunk szemben a múlt évi 1306·94 koronával. Igaz ugyan, hogy ez összegből csak kevés jutott az árva-alapnak, é még kevesebb az Erzsébet-alapnak (bárcagyűjtés), de az éppen annak tulajdonítható, hogy tagjaink az idén főleg az üdülő-telepre gondoltak.

A folyó évi gyűjtés nagyobb fele a létesítendő üdülőtelep javára folyt be. A kimutatott 706·15 korona összegben befoglaltatik az Erdős-féle füzetek elárusításából eredő 68·95 korona jövedelem (az eladott füzetek tiszta jövedelmének 40 százaléka). Fogadják e helyen is hálás elismerésünket mindazok, akik a füzetek elárusításában buzgolkodtak. Szolgálatot tettek ezáltal a nevelés ügyének, valamint egyesületünknek is. A még készletben lévő füzetek elárusítását reméljük, hogy tagjaink a jövő évben folytatni fogják. Azon t. kartárs urak, akik ebben még közreműködni hajlandók, sziveskedjenek ebbeli szándékukat nálunk bejelenteni, hogy ilyen füzeteket címükre küldhessünk.

Az egyesületi könyvkiadványok tiszta jövedelme nem maradt az átlagos eredmény mögött s így panaszra nincs ok. Az újabb időben megjelent magyar nyelvűkönyvek megfelelő kelendőségnek örvendenek. A bibliatörténetről nem

állíthatjuk ugyanezt, aminek okát abban találjuk, hogy nagyon sok ilyfajta kézikönyv forog közkézen és hogy a miénk még nem teljes.

A legbiztosabb és a legbőségebb jövedelmi forrásból eredő bevételünk tőkekamat címén folyt be az idén is.

Az *Értesítő* költségeit sokan olyan kiadásoknak tekintik, melyeket mindenáron csökkenteni kell. Ez a szó „mindenáron“ azonban, ha az „Értesítő“-re háruló feladatok fontosságát vesszük tekintetbe, nem helyeselhető. Kerülni kell, amennyire csak lehetséges, a fölösleges kiadásokat, de ha az egyesületi érdekek azt megkívánják, nem szabad a túlkiadásoktól sem visszariadni, ha különben a megfelelő anyagi eszközökkel rendelkezünk.

Ez a helyes nézet vezérelte az elnökséget és a közp. választmányt, midőn adott esetekben a lap számára a szokottnál nagyobb tért engedett. Szükségessé tette ezt a lefolyt év mozgalmassága egyesületünk életében, úgy, hogy egyes számokat 3- 3¹/₂ ívnyi terjedelemben adtuk ki. Egyesületünk lendülete, működése a lefolyt évben visszatükröződik folyóiratunkban, melynek színvonala bátran vetekedhetik bármely más hasonló célú hazai lappal. Lapunk 1904. évi kötete 32 íves, tehát 10-12 ívvel nagyobb terjedelmű, mint a megelőző évben volt. Már az is elég magyarázat arra, hogy mért nagyobbodtak kiadásának költségei 600 koronával. A vezetőség az 1905. évre ismét a rende. költségek mellett határozott, minthogy előreláthatólag a mult év ívbőségére az idén nem lesz szükség.

A rende. kezelési költségek 3538 koronával apadtak a tavalyiakhoz képest, ellenben a rendkívüli kiadások és a vidéki körök költségei emelkedtek.

A rendkívüli kiadások tételei kétfélék. Voltak ugyanis oly kiadások, melyeket néhai lovag *Wechselmann* Ignác kegyeletos emlékének megünneplése okozott és olyanok, amelyek a telje. választmányi ül. folytán váltak szükségessé, amint azt kimutatásainkban számadatokkal jeleztük.

Ezeket a kiadásokat, melyeket a közp. választmány rendelt el és a telje. választmány hagyott helybe, egyesületünk céljait szolgálták és mozdították elő; úgy hiszem, e kiadásokat senki sem kifogásolhatja, aki orsz. egyesületünket nem akarja esupán egy segélyosztó intézmény korlátai közé szorítani.

A *vidéki körök* költségeit sem kell sokalni, hiszen a vidéki körök azok melyek eszményi feladatainkat az ország minden vidékén ismertetik é egyesületünknek tagokat és pártfogókat toboroznak.

A *közgyűlési költségek* címén kimutatott összeg, összehasonlítva az előbbi közgyűlések költségeivel, alig emelkedett, noha a lefolyt évben sokkal mozgalmasabb lefolyású közgyűlésünk volt, mint bármikor. E tétel alatt szerepelnek a kedvezményes menetjegyek költségei, a rendkívüli szám kiadása, a különféle körlevelek nyomatási és szétküldési költsége, a tanítók elszállásolása körüli költségek, a külön munkaerő díjazása stb.

Külön kezelés alatt lévő alapítványaink állásáról „az alapítványok kezelése“ című kimutatásunk ad részletes útbaigazítást. Az alapítványok főösszege 410341 koronával emelkedett ez évben. Ez emelkedést az alapítványok részint saját kamataikból, részint, mint pl. az árva-alap, az „Erzsébet-alap“ az üdülőtelep alapja, a tanítók gyűjtéseiből nyerték. Az árva-alap még egy közgyűlési

határozat szerint az egyesületi kiadványok jövedelméből 421.08 koronával gyarapodott. A meg nem nevezett egyesületi árva-alap mindazonáltal csökkent 10.500 koronával, minthogy ennek vagyonából ideai közgyűlésünk határozatából kihasítottuk az 5000 koronányi „*lovág Wechselmann Ignác és neje Neuschloss Zsófia*“ nevét viselő árva-alapítványt és a 2500 koronányi *Singer Izrael* árva-alapítványt, a belügyminiszterium rendelete folytán pedig a 3000 koronányi *Wahrmann Mór* árva-alapítványt. Árva-alapunk főösszege e kihasítások által természetesen nem változott, csak az alapítványösszegek nevei változtak.

Az e lapban közölt zárószámadásokhoz e néhány megjegyzéssel akartunk felvilágosítással szolgálni. E zárószámadások teljes képét összegezvén, konstatálhatjuk, hogy annak ellenére, hogy a lefolyt évben kiadásaink az eddigieknél sokkal nagyobb összeget tettek ki, s hogy egyesületünk minden egyes célját aránylagos összegekkel szolgáltuk, hogy a rendkívüli jövedelmek (adományok, gyűjtések) csak alig érték el az átlagos összegeket, az ideai évet mégis tekintélyes bevételi többlettel zárhattuk le, ami rende. állandó jövedelmeink megbízhatósága és kezelésünk reálitása mellett bizonyít.

Hajnal Jakab.

Egyetemes hitoktatási tanterv.

Februári számunk vezércikkében hírt adtunk arról a munkásságról, melyet egyesületünk akkor vállalt, midőn az elnökség, a községkerületekből kiküldött Országos Bizottság megbízásából dr. *Munkácsi* Bernát, a pesti izr. hitközség tanfelügyelője által szerkesztett egyetemes hittani tantervjavaslat tanulmányozását és megbirálását határozta el. Egyesületünk e nagyfontosságú munka keresztülvételét egy bizottságra bízta, melynek tagjait már az említett cikkben névszerint felsoroltuk, de ismertettük egyszersmind azokat a vezető szempontokat, melyek szemmeltartásával akarta e bizottság feladatát sikeresen megoldani. E bizottság azóta több ízben tanácskozott és ezentúl is folytatni fogja fontos, de fáradságos munkáját. Eddig főleg a közös nép és polgári iskola tantervével foglalkozott. Az eddigi tanácskozásokról és az azokban eldöntött kérdésekről kívánjuk olvasóinkat tájékoztatni, midőn alább személyenyeket közlünk a bizottság eddigi üléseiről felvett jegyzőkönyvekből.

Már első cikkünkben jeleztük, hogy néhány nagyobb tantestület véleményét is ki fogjuk kérni, hogy az így nyert nagybecsű közreműködés által munkánk teljesebbé és értékesebbé váljék. Egyesületünk elnöksége az Országos Iroda titkára, dr. *Mezey* Ferenc szívesége folytán azon helyzetben van, hogy a mai nappal e testületeknek a tantervjavaslat egy-egy példányát elküldhette. A mindnyájunkat érdeklő ügy országos fontossága remélünk engedi, hogy tagjaink szívesen vállalják a rájuk bízott munkát és a javaslat alapos tanulmányozásából merített megokolt véleményükkel hozzá fognak járulni egy oly egységes birálat kialakulásához, mely mint a zsidó tanítótság ítélete és véleménye, csak gyümölesöző lehet, csak előmozdíthatja az egyetemes hittani tanterv létrejöttét.

Mi sem természetesebb, minthogy a véleményadásra felkért tagtársainkat semmilyen irányban sem akarjuk befolyásolni, sem kezeiket akármiképpen is megkötni. De a véleménynyilvánítás e szabadsága mellett mégis célszerűnek találjuk a munkásság eredményessége érdekében és a sokféle szempont folytán létrejövő szétagoltság meggátolása céljából hogy ráutaljunk azokra a fontos irányelvekre, melyeket a bizottság mint sarkalatos kiinduló pontokat

már megállapított. Nevezetesen ismételjük itt először azon szempontokat, melyeket már első cikkünkben közöltünk és melyek a munkásság egymásutánját és mikéntjét szabályozzák:

1. *Helyesen van-e kitűzve a cél általánosságban és iskolai fokozatok szerint?* 2. *Ennek megfelelően meg vannak-e adva a külső és belső eszközök?* 3. *Az anyag helyesen van-e kiszemelve valláserkölcsei, pedagógiai és didaktikai szempontból?* 4. *A módszeres utasítások, különösen a héber nyelvre vonatkozók, megfelelnek-e a pedagógia és didaktika követelményeinek?* 5. *Mennyiben veszi figyelembe a tantervjavaslat a kapcsolatot a hittan és a többi tantárgyak között?*

Munkánkban mindenekfelett tartsuk szem előtt azt, hogy mi csak *egy zsidóságot ismerünk, egy zsidó vallást*, melyben a ránk bízott gyermekeket hűségesen nevelni akarjuk. Mi, zsidó tanítók épügy, mint az Orsz. Izr. Tanítóegyesület is, mindenkor minden pártviszály, minden pártárnyalat felett állottunk, e munkánkban is ez lebegjen folyton szemünk előtt.

Munkánk célja az legyen, hogy egy oly hittani tantervet, pedagógiailag kifejezve, oly minimális tantervet alkossunk, melyet az ország minden iskolájában tanítani lehet és tanítani kell. Tudjuk, hogy sok helyütt a kedvezőbb viszonyok folytán, a község, a szülők vallásos életének példája következtében többet is lehet majd tanítani e többletet, mellyel az egyetemes minimalis tanterv helyenkint bővülni fog, egy helyi tanterv ölelje fel, mely a helyi viszonyokat veszi majd figyelembe.

Hogy mire terjedjen ki minden egyes véleményadásra felkért kartársunk bírálata, ennek határát sem adjuk meg. Természetesen első sorban azon iskolák tantervére, melyben főleg működik. De véleményt adhat az egészről, vagy annak bármely részéről is.

Tudjuk, hogy nagy munkát raktunk kérésünkkel, amúgy is munkától roskadozó vállaitokra. De tartsátok szem előtt, hogy az egész zsidó tanítóóság feszült figyelemmel várja a tanterv létrejöttét, mely hivatva van nemcsak a hitoktatás ügyén lendíteni, de a zsidó tanítóóság kezében eszközévé is válhatik felekezeti megújulásának és megerősödésének. Sokszor kipróbált áldozatkészségteket és kötelességtudástokat egy mindeneknél fontosabb, egy szent ügy érdekében hívjuk most fel hisszük, hogy nem hiába, hogy kérésünk eredménnyel fog járni.

Az elnökség mai nappal 31 tantestülethez a következő levelet intézte: „Mélyen tisztelt Kartárs Urak! Mellékelve van szerencsénk a község-kerületek által az egységes hitoktatási tanterv megállapítására kiküldött Országos Bizottság tantervjavaslatát azon kéréssel megküldeni, sziveskedjenek beható tanulmányozás után a lapunk februári és márciusi számában közölt információk és irányelvek lehető szemmeltartása mellett e tantervjavaslatról kellően megokolt véleményüket legkésőbb március hó 15-ig egyesületi elnökségünk címére (Sip-utca 12.) írásban beterjeszteni. Azon reményben, hogy t. Kartárs Urak érdemes munkásságukkal ez országos fontosságú ügy tisztázásához szívesen hozzájárulnak, maradtunk kartársi üdvözlettel . . .“

A II. jegyzőkönyvből. 1905. január hó 22-én. . . Győri Adolf, a közös elemi iskolák tantervének előadója, megtartja előadását, melynek rövid foglalata a következő: a) a kitűzött célt nagyjában helyesli, b) a héber olvasást a közös elemi iskola első osztályából kiküszöbölendőnek tartja, c) a vallástani és bibliai történeti tananyagra több rendbeli kifogást tesz. Hosszadalmas és mélyreható vita után, melyben az összes jelenlevők résztvesznek, a bizottság a következőket határozza:

A tantervjavaslat által kitűzött célt, hogy a hitoktatás „*lelkes és tudatos hiveket szerezzen a felekezetnek*“, ezen alakjában nem tartja helyesnek. Annál kevésbé, mert amint a részletes tanterv is mutatja, a tervezet tisztán csak tudásra és ismeretszerzésre törekszik, de teljesen figyelmen kívül hagyja azt a fontos emberi és állami követelményt, hogy a nyújtott vallási ismeretek alapján első sorban vallásos erkölcsi

érzületet keltsünk és erősítsünk. A hitoktatás valódi célját egy később kiküldendő albizottság fogja megállapítani,

Megvitatás alá kerül a héber olvasás kérdése, mint a vallástanítás egyik ága. A bizottság a héber olvasást a közös elemi iskola első osztályából kiküszöbölendőnek véli. Indokok: Igaz ugyan, hogy kedvezőbb viszonyok között az első osztályban a gépies olvasás elérhető, de csak ott, ahol a családi viszonyok részint közvetlenül, részint házi tanító útján az iskolát ebben a munkásságban támogatják. Igaz ugyan, hogy még él a köztudatban az a felfogás is, hogy a zsidó vallásoktatás már a kezdetén sem képzelhető el héber olvasás nélkül. Mindazonáltal nem szórványos az sem ma, midőn a zsenge gyermeki lélekben már az iskola küszöbén sokféle irányban keltik fel az érdeklődést, hogy a legjobb módszerrel nyújtott héber olvasás tanítása is sok szülőben és gyermekben elidegenítően ható, fájdalmas érzést támaszt.

Más részről a héber olvasásnak egy évvel való elhalasztása nemcsak a felekezet céljainak nincs ellenére, hisz mikor a gyermek már jól olvas magyarul, gyorsabban és könnyebben sajátítja el a héber olvasást, hanem a hittani oktatás tulajdonképeni céljainak is megfelelőbb, ha az így nyert időt teljesen a nyújtott bibliai elbeszélések alapján a zsidó vallásos erkölcsi érzületek és képzetek keltésére és tisztázására fordítjuk.

Révai Miksa, dr. *Weisz Miksa* és *Rózsa Ede* a bizottság határozata ellen különvéleményt jelentenek be, miután ők a héber olvasás tanítását az első osztályban szükségesnek tartják

A III. jegyzőkönyvből. 1905. január hó 26-án Napirenden van a bibliafordítás mint tananyag a közös elemi iskolában.

Hosszas, a kérdés minden oldalát megvilágító vita után a bizottság kimondja, hogy a bibliafordítás, melyet a tantervjavaslat követel, nonszensz, miután annak elvégzésére még fizikai időnk sincs. Ellenkezik továbbá a pszichológia és pedagógia követelményeivel. A gyermek még a gépies héber olvasással küzd, nem lehet tőle követelni, hogy fordítson. A vallásoktatás céljait nem mozdítja elő, mert e fokon a fordítási munka a gépiességen túl nem mehet, a sok ráfordított idő is csak hiábavaló verbalizmusban vész el. Nem áll a zsinagóga szolgálatában sem, mert a tóra olvasását még csak a legtávolabbról sem közelíti meg.

Ehelyett a bizottság nagyobb fontosságot követel az értelmes imádkozás tanításának. De nem olyan értelemben, hogy a gyermekek fordítsanak minden imát, hanem csak a közfelfogás és a tradíciótól fontosabbnak tartott imák (mint a semá, tefilá) fokozatosan begyakoroltassanak; ezen imák magyar szövegben értelmeztessenek és azok alapján vallásos erkölcsi képzetek kialakíttassanak. Ha a viszonyok pedig megengedik, az imák egyes részeinek szó, frázis, vagy gondolatsorozat szerinti fordítását is lehetne tanítani

A IV. jegyzőkönyvből. 1905. január 31-én. Napirenden van: a vallástan a közös elemi iskolákban. A bizottság elhatározza, hogy az önálló, tételes vallástan tanítását a közös elemi iskolában fölöslegesnek tartja. Indokok: A vallástanításnak oda kell hatnia, hogy a gyermek érezze lelkében az isteni gondviselés bizonyosságát; ez pedig elvont eszmék betanulásával, a gyermek értelmi és tapasztalati körét jóval meghaladó vallástani fogalmak nyújtásával el nem érhető. Hiú áztatás azt hinni, hogy a gyermek jellemének fejlődését megelőzőleg, annak kialakulása előtt, már elvont száraz tételek önálló betanulásával, beemléztetésével, későbbi egész életére kiható és döntő hitvallást lelkében meggyökereztetni lehessen. Hogyan lehet pl. Isten örökkévalóságának, szentségének stb. eszméivel, melyek részint metafizikai, részint nagy erkölcsi eszmék kifejezői, a gyermek lelkéhez férközni, úgy, hogy azok alapját adják később kialakuló jellemének. Az egyisten hitét a gyermek az iskolába már magával hozza, nincs semmi szükség arra, hogy metafizikai fogalmak taglálásával kivegyük az értelmi köréből és a megfeythetelent az értelem száraz világába helyezzük. Minek száraz hitelvekről, mintegy dogmákról az elemi alsó fokon még csak beszélni is! Az imakönyv, a bibliai történetek és a szertartásokban, életmódban megnyilatkozó vallásos tapasztalatok értékesítése az alsó osztályokban egyedül és egyúttal legméltóbb és legbiztosabb anyag, mely a gyermeknek viszonyát Istenhez szemléltetvén, azt meg is erősíti. Ezért az elemi fokon a hitelveknek minden önálló tanítása rendszerbe foglalása, teljesen meddő, felesleges, sőt káros. A tanító módszeres munkásságától sok függ, de ez rá is bízandó, meg is követelhető tőle, hogy a gyer-

meknek azt a vallásos erkölcsi életet, amit a tanítás folyamán átélt, a tudatába hozza

Az V. jegyzőkönyvből. 1905. február 6-án. . . Napirend: a bibliai történet a közös elemi iskolákban. A bizottságnak az a véleménye, hogy a biblia-történet a vallásoktatás legfontosabb része, mint érületi anyag tanítandó és semmiesetre sem helyesli, hogy belőlük dogmatikai avagy teológiai tanulságok célzatosan levonassanak, egy-egy szabályban, tételben kihegyeztessenek, vagy keresett bibliai versekkel, mintegy memoriális mondásokkal megrögzíttessenek.

Együttal a bizottság úgy véli, hogy az elemi fokon az olvasmányok csak a bibliai kor körén belül szemelendők ki. A jelenkorig terjedő, összefüggő kronológiai sorrendet követő történet nem felel meg e fokon a gyermek felfogásának és értelmiségének.

Indokolás: A bibliai elbeszélések nem állhatnak a memorizálás szolgálatában, csak az a céljuk, hogy a maguk benső tartalmával, közvetlenségükkel hassanak a gyermeki lélekre: a tanító irányító vezetése mellett kialakuljanak rajtuk a gyermekben ugyanazok a vallásos, erkölcsi képzetek, itéletek, eszmék és felfogások, melyek a bibliai elbeszélésekben önkéntelenül megnyilatkoznak, kidomborodnak. Oda kell hatni, hogy a gyermek a bibliai olvasmányokban átérezze, átélje és átértse őseink életét családi, társadalmi és állami viszonyaikban és mindezekben belül Istenhez való vonatkozásában és az ezekből nyert vallásos, erkölcsi eszmék váljanak lelkületének, jellemének szilárd alkotórészévé. Az így kialakult és szemlélt képzetek, eszmék csoportosíthatók, megerősítés, illetőleg megszilárdítás végett vonatkozásba hozandók felekezeti életünk szokásaival, szertartásaival, intézményeivel, de teljesen káros volna egy elevenen ható erőt festői meleg színéből formalitikus, verbális, rideg fogalmakká lehüteni. Tehát nem kell se külön tanulság, se külön idézet.

A zsidók történetének a mai korig való tanítása ellen pedig azért is állást kell foglalni, mivel az elemi iskolai tanulók ezt alapos tárgyalás és magyarázás nélkül már azért sem értené meg, miután abban sok világtörténeti vonatkozás van. Kimerítő tárgyalásra pedig a hittanra kiszabott rövid heti 2 órából vajmi kevés jutna és így az ilyen összevont történettanítás csak üres szóhalmaz maradna minden képzőerő nélkül, ami pedig, mert nem áll sem a vallás, sem a felekezet szolgálatában, teljesen hiábavaló időpazarlás volna

A VI. jegyzőkönyvből. 1905. február 20-án. . . Dr. Weisz Miksa előadásához fűződő hosszabb eszmecsere után kialakul a bizottságnak az a véleménye, hogy a közös polgári fiúiskolában a hittan tárgyi körét csak a történetből és a liturgiából merítheti. A történeti tananyagban az egyes osztályokban a tantervjavaslat szerint való elosztása helyes. A liturgia beosztására nézve pedig helyes volna, ha az I. osztályban a hétköznapi, a II. osztályban a szombati, a III. osztályban az ünnepnap imarendek volnának tanítandók; a IV. osztályban pedig összefoglalásul az egész imakönyv rendszeres ismertetése vétetnék zsinagógiai és vallástanítási szempontból. A bibliafordítás ez osztályokban teljesen mellőzendő volna és a szentírásból csak azok a szemelvények (10 ige, zsoltárok stb.) volnának fordítandók, amelyek az imakönyvünkben nyilvános és magán istentiszteletünk állandó alkotórészei.

Határozott állást foglal a bizottság az ellen, hogy már a tanítás elején a szentírás könyvei, felosztásuk módja, tartalmuk (tehát irodalomtörténeti és filológiai szempontok) részletesen tárgyalassanak, a tanítás folyamán preparációk készítésére utaltassanak a fiúk és hogy a kurziv írásra súly helyeztessék.

Indokolás: A polgári iskolai tanulók túlnyomó része 14—15 éves korában kereskedelmi, ipari vagy egyéb közvetlen gyakorlati pályára lép, általános műveltségéből tehát csak a tanulók e fejlődési fokának számbavételével minőségileg és mennyiségileg épen csak annyi nyújtható neki az iskolában, amennyi elég alapul szolgál arra, hogy az élet folyamán szakismeretével egybefonódva, egész egyénisége fogékony legyen a nagy társadalmi, polgári és vallásos szükségletek iránt, hogy az ezek szerint kialakuló közösségekben keresse és megtalálja a maga helyét.

A bibliafordításra a tantervjavaslat szerint is kijelölt idő négy éven át összesen 50 óra — mert hogy a biblia, illetve történeti tanításra szánt egy óra hetenkint „héber tananyaggal“ kapcsolatos legyen, minden észszerű tanításnak ellenére van — sokkal kevesebb, semhogy csak annyi eredményt is el lehetne érni, hogy a tanuló a szentírás eredeti szövegének ismeretéből a héber nyelv tudatossá tételével minimá-

lis tudást vigyen ki magával az életbe, nem szólva arról, hogy a polgári iskolai növendékek felfogó képessége jelen iskolázásunk alakulása szerint túlnyomó részben alantasabb színvonalon áll, mint hasonló korú gyermekeké a reáliskolában, illetve gimnáziumokban. Sokkal többet érünk el vallásos kiképzés dolgában, ha az így nyert időt a biblia magyar szövegének olvasására, a magyar biblia megkedveltetésére fordítjuk.

Az így még fenmaradó idő egészben a történetre és liturgiára fordítandó.

A történet oly módon való felosztása négy évre, ahogy a javaslat kontemplálja, helyes ugyan, hogy t. i. az első 2 évben a bibliai történetek, a következő 2 évben a biblia korszak utáni történetek volnának feldolgozandók, de a kiszemelt tételek minden szempont nélkül szűkölködnek. E fokon őseink története a népnek fejlődési proceszusa szempontjából volna tanítandó, egyszerű, leíró módon tárgyalatván, értse meg a tanuló, miként fejlődött Izrael törzsi életéből néppé, mint alakult állammá, az isteni gondviselés minő helyzetbe juttatta őt a szétszóródás kezdeteitől, más népekhez való viszonyában, a mai korig; mint élt és küzdött, mint szenvedett és remélt, mint törekedett, hogy nemes, koronként kiépített intézményeivel, szokásaival, szertartásaival megőrizze a maga tisztességében hitét, ősi műveltségét. Oknyomozó történet e fokon túlhaladja a gyermek értelmiségét; vallástörténet, vallásos eszmék kialakulása, fejlődése nem való e korban a gyermeknek, velők csak szókat tanulna, de lelkét nem művelné.

Az imakönyv teljes ismerete úgy, ahogy még elevenen él a köztudatban, feltétlenül fokozatosan haladva és végül összefoglalva, az összes osztályokban végig tanítandó úgy vallásos képzetek teljes tudatba hozatala, mint a zsinagógiai életben való aktív részvétel végett.

Népiskolai munkánk eredménye.

(Folytatás és vége)

VI. A többi nevelési tényező.

Előre bocsátottuk azt, hogy a tanító a legfontosabb tényezője az iskola felvirágzásának, az iskolai munka eredményességének, de nem lehet azt sem tagadni, hogy még más tényezők is nagy befolyással vannak az iskolai munka kedvező sikerére.

Ezek a tényezők: a család, a község, az egyház, az állam alkotmánya, hivatalnokai, intézményei, a *tanítóképzőintézetek*, az *egyesületek*, a *tudomány*, a *művészet*, az *ujság*, az *irodalom*, a *színház*, általában a *társadalom*, a *korszellem* és még más körülmények és viszonyok.

A családnak az iskolára való hasznos vagy káros befolyásáról szólni, az olyan, volna, mint vizet hordani a Dunába. Hiszen az anya, az atya a gyermekek első nevelői. Az iskolalátogatás idején a tanulók gyermekéletüknek legnagyobb részét már a családban töltötték. A házi ápolástól, annak a példáitól, szokásaitól, óvásától függ első sorban a gyermek testi és lelki gyarapodása. A gyermek a szülőtől örökli testi és lelki tehetségeit, a szülői házban nyert benyomások a gyermek erkölcsére, jellemére, az iskolában látható magaviseletére és előmenetelére nagy befolyással voltak. Minden tanító tapasztalja, hogy a mai gyermek több képzetten lép be az iskolába. A tanulók iskolai bizonyítványa egyszersmind az atya bizonyítványa.

Minden művelt országban az állam az iskolának leghatalmasabb támogatója. Különösen minálunk fényes bizonyítékot szolgáltatnak erre az állam által életbe léptetett és fentartott állami iskolák, melyek a sok községi és hitfelekezeti iskolának mintául szolgálnak.

China és Oroszország a népiskolák gyarapítására eddig legalább nem sokat áldozott. A japáni kormány már 1871. évben egy, a néphez intézett felhívásban azt mondja *Jövőben az oktatás annyira általános terjedelemben adassék, hogy egyetlen egy faluban se legyen tudatlan család és egy család-*

ban sem egyetlenegy tudatlan egyén. — é — épugy mint 1866-ban a königräci csata után azt mondták, hogy akkor a porosz iskolamester győzött, éppen úgy most is mondhatjuk, hogy a japán győzelmeket a japáni iskolamester vívta ki. És valóban, valami igazság rejlik ezen röpke szóban. Egy művelt, hazafias, lelkesült és harképe. hadsereg már a jó népiskolában szerezte meg magának az alapot e szép erényekhez. „*Neveljétek a népet*“ volt *Pennsnek* első figyelmeztetése azon a telepen, melyet alapított. „*Neveljétek a népet!*“ volt *Washington* utolsó szava azon nemzethez, melyet felszabadított.

Az egyház a felnőttek és ezáltal a gyermekek nevelésére is jó hatással van. A hit minden ember lelki szükséglete. A hitellenség előmozdítja az önzést, megfojtja a neme. érzelmeket, a babonahit nyugtalanít, haragra lobbant, félelmet gerjeszt és a társadalomnak és az iskolának kárt okoz.

A neveléstan története azt mutatja, hogy a lelkészek emberbaráti törekvéseikkel az iskolákat felvirágoztatták, a községek anyagi é. erkölcsi jólétét előmozdították. Erről fényre bizonyítékot szolgáltatnak pl. *Franke*, a Franke-féle híres emberbaráti iskolák alapítója *Oberlin*, aki Waldbachban egy szegény helységben mint lelkész működött é. áldásos működésével a falu jóltevője lett, műveltséget, erkölcsiséget é. anyagi jólétet terjesztett. *Bion*, zürichi plebános, ki az első szünidei gyermektelep alapítója, már ezáltal is maradandó nagy befolyást gyakorolt az iskolára és annak felvirágzására.

Az állam mellett nincs oly intézmény, mely oly fontos befolyást gyakorolhatna a társadalom életére, az iskola felvirágzására, mint a község, ha t. i. ott vallásos érzület a türelmesseg szelleme, a felebaráti szeretet, szabadság, rend, törvényesség, helyes közérzet, hazaszeretet é. béke uralkodik, ha a bíró, a jegyző, az iskolaszék, a községi vagy járási orvos, a helység műveltebb lakosai egyesült erővel műveltséget, erkölcsiséget é. közjóletet igyekeznek terjeszteni. „Az egyetlen mód, mellyel a nép erkölcsi nevelésére hatni lehet, az iskolában kereshető,“ mondja báró Eötvös József.

Mily üdvös befolyással vannak a jól vezetett egyesületek a nép nevelésére, mily jó hatást gyakorolnak a humánus egyesületek, azt legjobban mutatja a jelenlegi társadalmi élet, egyesületeink működése. Pl. a közegészségi egyesület, az erkölcsnemesítő egyesületek, a gyermekek számára életbelépett iskolaotthonok, a tápintézetek, a jutalomdíjak a magyar nyelv tanításában szorgalmat és eredményt felmutatandó nem magyarajku tanulók részére, a nyomorékok é. a hülyék számára femálló egyesületek stb. „A rabszolga és babonás nép tudatlan, ritkán gondolkodik, szeretne mindig mulatni, élvezeteket hajhász elsatnyúl,“ mondja Helvetius „*De l'homme*“ című művében.

A napi sajtó kitünő szolgálatokat tehet az iskolának, midőn pl. a kormányt és a társadalmat az iskola fontosságára, kellekeire, hiányaira, kinövéseire figyelmezteti és ezáltal az iskola iránti érdeklődést felébreszti és terjeszti; vagy mikor a tanárok és tanítók jobb anyagi ellátását követeli, értelmi és kedélyi továbbképzésüket előmozdítja és morális tekintélyüket öregbíti.

Ha terem azt megengedné, a többi tényezők üdvös befolyását is felsorolnám, de aki aziránt érdeklődik, azt bátorodom néhány, általam írt és Lampel Róbert, Wodiáner F. é. fia könyvkereskedésében kapható műre figyelmeztetni „*Társadalmi pedagogia*, — „*A napi sajtó psychológiája és pedagogiája*,“ „*Állam és iskola*,“ „*Társadalom és iskola*,“ „*A 20-ik század neveléstana*,“ „*Embervédelem*.”

VII. Az akadályok és azok elhárítása, leküzdése, legyőzése.

Mindezen tényezők, melyeknek kedvező hatásait felsoroltam, káros befolyást is gyakorolhatnak a népiskolai munka eredményére, ha t. i. kötelesegeiket lelkiismeretesen nem teljesítik és nem támogatják kölcsönösen a nép-

*

iskolát. Az első teendő a bajok megismerése, „a tudás,” abból sarjad ki azután az erős akarat ezek legyőzésére.

A tanító szellemi, erkölcsi, esztetikai hibái; a lelkiismeret, az önismeret, az alapos szakismeret, az ideális világnézet, a pedagógiai tapintat hiánya; csekély fizetése, az iskolaépület külső és belső életének célszerűtlensége, hiányos felszerelése, a tanulók igazolatlan mulasztásainak nagy száma, a hiányos felügyelet; a tanulók túlnagy száma, nagyon gyenge tehetségük, romlott erkölcsük, a túlterhelés, a magyar nyelv hiányos ismerete, mind-mind a népiskola sikeres eredményeinek akadályai.

Ilyen akadály a *tanítóképzőintézetek* célszerűtlen tanterve is. Ha az állam az állatorvosok kiképzésére állattani főiskolát állíthatott, jogos az a követelés, hogy az állam a leendő emberek nevelésére minden egyetemen pedagógiai fakultást is nyisson.

A *család*, mely mint a legelső nevelő a legfontosabb tényező, de sokszor meghiúsítja a nevelés sikerét, az iskolai munka eredményét. A család tudatlansága, műveletlensége, erkölcstelen példája, immoralis szokásai és cselekedetei, a család közömbössége az iskola iránt, a szülők szegénysége majdnem legyőzhetetlen akadályok.

A *község* és az *állam* túlságos takarékosága, közömbössége az iskola iránt, a célszerűtlen iskolai törvények, rendeletek és tantervek, a felszédülő ifjuság hiányos felügyelete és vezetése, a nyilvánosság rossz példái, a sok mentetlen iskolai mulasztás, az alkoholizmus, a színház erkölcstelen előadásai, a vendéglők erkölcsrontó mulatságai, az erkölcsrontó képek és könyvek: az állam és község eme mulasztásai és helytelen intézkedései sok bajt okoznak a népnek és sok káros akadályt gördítenek a népiskolai munka elé.

A *társadalom* és a *korszellem* is káros befolyást gyakorolhat a népiskolai munka eredményére. A most uralkodó élvezethajhászás és pénzvágy, a munkától való undor, a szabadsággal való visszaélések az önzés hatalmas túltengése, a törvény nem tudása, a sok fiatal bűnös, az eszményi felfogás esökkenése, a materialisztikus világnézet, a vallási érzés gyengülése, a babonahit elterjedése, — mindezek a mai káros tünetek megnehezítik a nevelés sikerét.

Ezekből a még nem is kimerítőleg felsorolt káros jelenségekből kiderül már, hogy az iskolának sok akadállyal kell megküzdenie. A nevelés történetéből azonban azt tanulhatjuk, hogy minden korszakban voltak buzgó, lelkiismeretes tanítók, kiknek sikerült kitartással, pedagógiai tapintattal, ember szeretettel ez akadályokat legyőzni és szép maradandó eredményeket felmutatni; elég ha csak Pestalozzi nevét említem, akiről életrajzának írója ezt mondja „*Pestalozzi*, mint koldus élt, hogy mutassa a koldusoknak miképen éljenek mint emberek.”

Léderer Ábrahám.

A számolás tanításáról.

Ki merné tagadni, hogy a számolás tanítása a népiskola egyik legfontosabb teendője? Bátran állítom, hogy egyúttal egyik legnehezebb feladata is. A zsidó iskola e tárgyban is különösen kivált mindezideig.

Nem tudom, helyesen ítélek-e, ha úgy gondolom, hogy a zsidó tanító mostanában nehezebben küzd, hogy ebben eredményt érjen el, mint évekkel ezelőtt. A zsidó iskola jó hírneve nagyjából onnan származik, hogy a nyelvtan és számolásban több kiváló tanulót küldött a középiskolákba.

Ugy tudom, hogy a számolás tanítása talán csak némely vidéken nagyobb nehézségekkel jár, mint azelőtt. Míg a régi időkben a zsidó gyermek egy kisebb-nagyobb számkör teljes ismeretét hozta magával az iskolába, addig most már számos oly zsidó tanuló is van, ki előtt a mennyiségek egészen ismeretlen fogalmat képeznek, mikor az iskola küszöbét átlépi.

Az asszimiláció teszi-e, vagy a szülők fokozottabb életgondja, mely őket a gyermekekkel való foglalkozástól elvonja, de tény, hogy a számolás tanítása az én tapasztalatom szerint most sokkal nehezebb, mint hajdanta.

A régi zsidó ész, mely már a kis hatéves nebulóban megnyilatkozott, mintha a zsidó szellemmel együtt sok zsidó családból kivészett volna. De nekünk, zsidó tanítóknak feladatunk és becsületbeli kötelességünk, hogy azért a régi zsidó iskola jele. hírnevét fönmtartsuk a kedvezőtlené vált viszonyok közt is.

Kell tehát, hogy többet gyakoroltassuk a számolást. Minthogy pedig a szükre szabott tanítási idő mellett és osztatlan iskolában a sok osztály miatt közvetlenül nem foglalkozhatunk annyit a számolással, mint a mennyi szükséges volna, kell, hogy az osztatlan vagy két tanítós iskolában *csöndes* foglalkozás-képen sokat és helyesen számoltassunk.

Még az osztott iskolákban is nagyon célravezető, ha a számolásból itt-ott házi gyakorlatot adunk föl.

A túlterheltetéstől való félelmet csak a gyermekek iránti majomszeretet diktálja. Nem jó barátja a leendő embernek az, ki nem akar neki alkalmat adni kötelességek teljesítésére. Az életnek sok követelése van az emberrel szemben; az iskolában edződjk már arra, hogy kötelességeket teljesíteni is tudjon.

Vannak is számolási tankönyvek és példatárak a népiskolák számára quantum satis. De az én szerény véleményem szerint a legtöbbször az a hibája, hogy nem úgy íródtak, hogy a tanulók segítség nélkül használhassák azokat.

Itt egy kicsit meg kell állanom. Talán egyik-másik jó kartársam már kedvetlenül eldobja e cikket. „Megint új tankönyv!“ Pláne szerény magam, ki már nem vagyok szüz e téren, könnyen gyanúba eshetem, hogy csak azért gáncsolom az eddigi számolási könyveket, hogy a magaménak propagandát csináljak.

Kijelentem tehát itt mindjárt, hogy magam is bizonyos ellenszenvvel viseltetem a tankönyvgyártók iránt. E cikkeknek csak az a célja, hogy egy talán több tanítótól érzett hiányt konstataíjon és azon vezéreíveket állítsa össze, melyek egy jó és célszerű népiskolai példatárban ez idő szerint követendők.

A meílevő példatáraknak szerintem a következő hiányai vannak:

1. A legtöbb példatár tulságos sok példát ölel föl. A tanítónak sok munkát ad az alkalmas feladatok kikeresése.

2. A legtöbb ilyenmú könyv nem a gyermekek kezébe való, mert sok feladat komplikált és több egymástól függő tételből áll, melyek megoldása a gyakorlatlan gyermek szellemi erejét túlhaladja.

3. Némely könyv tele van számtani talányokkal, melyek ugyan alkalmasak az ész élesítésére, de csak nagyon kevés tanulónak van annyi gondolkozási tehetsége, hogy azokat felnöttek segítségével megfejthesse.

Nézzünk egy-két példát számoló könyveinkből: „16 egyenlően nagy gyermek felruházására vettek 96 méter posztót; hány méter jut egy-egy gyermek ruházatához; mibe kerül egynek ruházata, ha a posztó méterje 8 K. és elkészítése 6 K. kerül.“ (Több fővárosi tanító II. osztály 63. oldal.)

Talán egy gyermek sem akad majd, aki ezt maga megfejthetné, mert nem is tudja a legtöbb megkezdeni. 16 gyermeknek 96 méter posztó. Egy gyermek kap: $96 : 16 = 6$ méter posztót. Minek annyi? Nekem, ki nem vagyok a legvéznább és nem is vagyok gyermek, elég 3 m. 20 cm. Azután 8 koronába kerül 1 méter. Egy gyermekruhára tehát 48 koronába kerül a posztó maga. A csináltatása aránylag elég olcsó: 6 korona. De így is egy gyermekruha 54 korona, bélés és hozzávaló nélkül. Vagy azt is adja a szabó 6 korona fejében? És ki vesz egyszerre 16 gyermeknek ruhát?

Ugyanezen könyv 48. oldalán

„Egy szabóinas 2 napi vaesorára kap 69 fillért; hogyan fogja beosztani, hogy egyformán jusson minden napra?”

No erre én magam is kíváncsi vagyok!

„Valamelyik szökő évnek 32-ik, 75-ik, 108-ik, 200-ik, 319-ik napján melyik hónapot és a hónapok hányadik napját írjuk keltül (dátumúl?)“

(Orbók III. oszt. 17. oldal.)

Itt a szökő év zavarólag hat, mert a 32. nap, akár közönséges, akár szökőévben február 1-je.

„A 95 és 47 közötti különbségnél melyik szám kisebb 27-tel?”

Ezt harmadosztálybeli tanuló egyhamar nem tudja kifejtteni. Talán ha így volna föladván 95-ből végy el 47 és azután 27-et!

(Orbók II. oszt. 52. oldal.)

„ $1\frac{1}{4}$ koronáért 1 métert lehet kapni; hány métert lehet kapni $8\frac{3}{4}$ koronáért?”

Ez nem való a III. osztályba.

(Schwarz Mór III. oszt. 48 old.)

Egy koresmáros vett 5 Hl. fehér és 3 Hl. vörös bort, összesen 124 frtért, mennyibe került mindegyik bornemből egy Hl., ha az összes fehér borért 16 frttal többet fizet, mint a vörösért?”

Ilyet sem talál ki 8 éves gyermek. De még a középiskolában is sok tanuló, egész a 4. osztályig nem fogja egykönnyen megfejtteni.

$$124 - 16 : 2 = 54 \quad 3 \cdot 18 \text{ a vörös bor, } 54 - 16 : 5 = 14 \text{ a fehér bor.}$$

Azt hiszem, nem kell több példa annak bizonyítására, hogy a meglevő tankönyvek é. példatárak nem olyanok, hogy a tanulók azokból tanító segítségével dolgozhassanak. Már pedig ez volna a fő. A gyermeket arra kell szoktatni, hogy maga dolgozhasson; az életben sem lesz mindig mentor mellette. Az osztatlan iskolában a tanító nem ér rá, hogy a sendes munkával foglalkozó tanulókkal bibelődjek. Hogy pedig otthon dolgozzék a tanuló, nem kívánhatjuk, hogy instruktort tartsanak, ki segítse a feladatot elvégezni.

Nem tagadom, sokáig gondolkoztam a dolog fölött, de most csak azon elveket állítottam össze, melyek figyelembe vételével kellene szerkeszteni egy ilyen segédkönyvet

1. Egy osztály számára csak annyi példa, illetve gyakorlat legyen, a mennyi földolgozható.

2. A gyakorlatok egyszerűek legyenek, hogy azokat a közepes tanuló is egymagában végezhesse.

3. A legkisebből kiindulva szerintem a II. osztály kezdetén a számjegyek írása gyakoroltassék és az első példák csak másolást követeljenek. Ezután következzenek a félig elkészített gyakorlatok csak azután az önállóan megfejtendő feladatok.

4. Egy példában se forduljanak elő nehezen megfejtendő műveletek.

5. Alkalmazott példákat csak keveset vegyünk be, mert különösen az alsó fokon a tanuló nehezen találja ki a műveletet, mellyel a példát megfejtheti.

6. Egy leckére csak kevés anyag legyen, amennyit $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ óra alatt egy tanuló kényelmesen elvégezhet.

7. A gyakorlatra feladott példák minden tekintetben megfeleljenek a methodikai követelményeknek, azaz egyszerűek legyenek

8. Kívánatos, hogy a gyakorlatok minden tétele feleljen meg az igazságnak. Így ne adjunk el 12 filléres húst, sem 80 filléres tejet. Szóval a példák az életből legyenek merítve.

Nagyon helyesnek és talpraesettnek találtam a „Népt. Lapja”-ban megjelent cikket az egyszerű tanításáról, mely Schön Józsefünk helyes pedagógiai érzésére vall. Ilyen legyen a gyakorlati példatár is.

$$\begin{array}{lll}
 \text{Pl. } 1 \times 8 = & \text{vagy } 18 + 2 = & \text{vagy } 16 + 4 = \\
 5 \times 8 = & 20 + 7 = & 20 + 5 = \\
 6 \times 8 = & 18 + 9 = & 16 + 9 =
 \end{array}$$

Legfontosabbnak találom pedig, hogy a gyakorlatok inkább könnyebbek legyenek, mint a gyermek eszmekörét túlhaladóak. Amit a gyermek könnyen végezhet, azt örömmel végzi é. ezen örömet, ezen jó hangulatot fruktifikáljuk; a gyermek azután a nehezebbet is megtanulja, mert nő benne a bizalom önmaga iránt.

Szerintem a második osztály gyakorlókönyve így kezdődhetne

Szeptember

I. Gyakorlat

1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

A páros és páratlan számok közti különbség szintén fontos, mert megkönnyíti a hibák fölismerését.

Páros és páros ad páros számot $2 + 2 = 4$.

Páros és páratlan ad páratlan számot $3 + 2 = 5$.

De messze vezetne, ha a jó példatár kellékeinek részleteibe becsátkoznék, csak annyit akartam itt kifejtetni, hogy egy jó példatárra szükség van és hogy milyen vezérelvek szerint kell ennek készülnie. Haladnunk kell minden irányban, mert aki nem halad, marad.

Sasvári Béla.

A nevelők nyugdíjképessége.

אשרי משביל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'

A királyi zsoltáros eme verse jutott először is eszembe, mikor t. *Gárdos* kartárs úr cikkét elolvastam a cimben levő ügyről. Másodszor pedig ama — szavakban ki nem fejezhető — jóleső érzés járta át szívemet, melyet az ember akkor érez, midőn maga cselekszik önzetlenül jót, vagy midőn embertársától lát nemes cselekedetet. Köszönet Önnek, t. *Gárdos* kartárs úr, ezen felemelő érzésért.

Igen, a nevelők nyugdíjképességeért valamit tennünk kell! Saját életem folyása is elég okot ad rá, hogy azok sorába álljak, kik a nevelők jogi érdekeért szállnak síkra — önzetlenül; nekem ugyanis oklevelem megszerzése előtti időről 12 évi tanításról szóló hitele, bizonyítványaim vannak: 9 év esik nevelői működésre, 3 évet pedig engedélyezett iskolánál töltöttem; sokszor, de

nagyon sokszor gondolom el, ha ezen 12 év beszámíthatnák, 27 évi nyugdíj-jogosultságom lenne már, de leküzdöm a nem édes érzést szólva magamhoz: Miért nem igyekeztem előbb oklevelet szerezni? De mit szóljon az, ki idejében szerzett oklevelet, de saját hibáján kívül, sőt sok utánjárás, meg költség mellett sem jutott iskolához? Hát az a szomorú eset, melyet t. *Gárdos* kartárs úr cikkében felemlít, nem kelt-e fájó érzést, mindenkiben?

A most már lemondott kultuszminiszter vagy elődje bizonyára méltányosan és igazságosan intézte volna el a jogon kívül álló nevelők igazát; de ha a többségre jutott ellenzék foglalja el a kultuszminiszteri széket, akkor meg éppen ki kell aknázni a nevelők részére is azt a sok jóakaratot, melyet az ellenzék a tanítók iránt mindenkor tanusított.

A hitoktatók nyugdíj-jogosultságára vonatkozólag is teljesen egy nézetem vagyok *Gárdos* kartárs úrral; úgy tudom, hogy rendeleti úton a miniszterium fel is vett már néhány hitoktatót a nyugdíj-intézet kötelékébe; így Gyöngyös-ről két kath. hitoktatót; kellő utánjárással bizonyára kieszközölhető, hogy egyenlő mértékkel mérjenek más vallású hitoktatóknak is.

Végzem, amivel t. *Gárdos* úr végezte. Gondoljunk rájuk és tegyünk meg értük testvéri szeretettel, amit csak tehetünk.

Eger.

Biedermann Adolf.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Herbart méltatása. *Hemann Frigyes*, baseli tanár, nemrég megjelent érdekes könyvében, „*Az újabb pedagógia története*“-ben, következőleg ír *Herbartról*: „Tagadhatatlan, hogy Herbartnak hervadhatatlan érdemei vannak a pedagógia körül. Egy egész század törekvését és küzdelmeit eredményesen fejezte be. Mindazt, ami a pedagógiai század előtt csak mint határozatlan, bizonytalan sejtés lebegett, amire fáradságos kísérletek és bizonytalan ide-oda tapogatódzásokkal törekedtek, ami csak *Pestalozzi* mély szellemében tudott szilárd és biztos systemává alakulni, mindezt Herbart pontos, jól átgondolt, biztos alapokra fektetett tudományos rendszerré alakította. Mindenesetre Herbart határkövet jelent úgy az elméleti, mint a gyakorlati pedagógia fejlődésében. Munkásságának számos sikerét a jövő generáció mint tartós, elpusztíthatatlan szerzeményt fogja átvenni; sok régi véleményt és tévhitet pedig, mint nem használhatót, Herbart örökre lehetetlenné tett.“ Herbart főérdemeit a következőkben foglalja össze: 1. Megállapította a nevelés végcélját határozott és világos formában. 2. Bebizonyította ezen végcél etikai alapját. 3. Bebizonyította, hogy a lelki jelenségek ismerete minden tanulás és tanítás alapja. 4. Bemutatta a lelki tehetségeket működésükben és felhasználta a pszichologia igazságait a pedagógia elméleténél. 5. Megállapította a helyes viszonyt tanítás és fegyelmezés közt. 6. Átalakította a pedagógiát egy tudományosan megokolt elméletté. Herbart tanításának befolyásáról ezt mondja: „Pedagógiai elmélet még sohasem tett olyan tartós és még mindig terjedő benyomást, mint Herbarté, ami amellet bizonyít, hogy ebben több igazság rejlik, mint elődjeinek elméleteiben és tanításaiban.

A fővárosi gyermekek látóköre. Érdekes kísérletről kaptunk hírt, melyet egy fővárosi népiskola egyik osztályában tettek, ahová 58, átlag 10 éves gyermek jár. Néhány kérdéssel megpróbálták ugyanis a gyermekek látókörét megismerni. 5 gyermek nem látott még élő disznót, 8 élő juhot. Oroszlánt, zsirafot, elefántot a legtöbbje ismert. Húsz fiú nem látta még, hogyan fejik a tehenet, tizenketten nem láttak még aratni, heten szántani, tizennyolcan csépelni és huszan szecskát vágni, 19 gyermek pedig nem látott még vetni. Még a fővárosi viszonyokat is csak hiányosan ismerték a gyermekek; mert 4 nem volt még a Dunánál, 12 nem látta még közelről a királyi palotát és 13 a városházát. Hogy némely fővárosi gyermek látókörében a legtermészetesebb dolgok ismerete is hiányzik, ez legnagyobb részben azon szociális viszonyokban leli okát, melyeket a gépek korszaka idézett elő. A munkás családi élete ugyanis alaposan megváltozott. Az apa egész nap a gyárban van és legtöbb esetben — az anya is. A családtagok csak éjjel vannak együtt. Amennyiben az

iskola nem veszi igénybe a nappali időt, a gyermekek magukra vannak hagyatva. Az ő életük nem a gazdasági udvarban, a kertben, mezőn és erdőn folyik le. Játéktereik a szürke, szűk, magas falakkal körülvett udvarok, az egyformaságuk- és szabályosságukban unalmas utcák. Ami ott történik, arról a fővárosi gyermek többnyire többet tud, mint mi felnőttek. Pontosan ismeri az utcájában közlekedő villamos kocsikat, számuk, színük, utirányuk szerint, pontosan le tudja írni a reklámkocsikat, el tudja mondani az osztálysorsjegyárúsítók legujabb verseit és elbeszéléseit és még sok egyebet. Nem olyan-e ez, mintha e szegény gyermeki lelkeknek kavicsot nyujtanánk kenyér helyett?! A családi élet minden áldása hiányzik. Ami falun a legtermészetesebb családi ügy, azt a fővárosban ugyanazon természetességgel az iskolára akarják hárítani. Gondoljunk csak a terjedő kézügyességi és háztartási tanításra, a napközi otthonokra. Az iskola minél inkább kezdi pótolni a szülői házat, mert kénytelen vele. Hogy ez mennyire lehetséges, arról ne beszéljünk most. Ha az iskola ezt természetszerű kötelességének ismeri el, változtassa meg főfeladatát is. Ne ismeretekkel, melyeknek száma már-már határtalan, tömjék tele a gyermekek szellemét. Azt hisszük, hogy fontosabb a gyermekre nézve, hogy lásson szántani és boronálni, mintsem különböző táplálék-sók kémiai alkatrészeit tudja felsorolni; hogy a juh és disznó közelebről érdeklő, mint az oroszán, zsiraf és elefánt. Különösen áldásosan működnek ezen irányban a szünidei gyermektelepek. Pesti gyermekek nem szemlélik a falusi eseményeket blazirtan és érdeklődés nélkül, mint némely felnőtt. Ellenkezőleg, mohón veszik fel az új benyomásokat és mily szívesen és örömtől sugárzó arccal beszélnek mindarról, amit a vakációban láttak és tapasztaltak. A szünidei telepek kibővítése, úgy, hogy minden fővárosi gyermeknek, nem pedig csak a betegnek, alkalma legyen néhány hetet falun tölteni, kiszámíthatatlan haszonnal járna. Ehhez persze csak egy csekélység hiányzik — néhány millió!

A nemi élet ismertetéséről a népiskolában, amelyről német pedagógusok és szaklapok már néhány esztendeje vitatkoznak, a berlini tanítóegyesület a következő alapeszméket fogadta el: 1. Külön tanításokat az ember sexuális életéről a népiskola számára határozottan visszautasítunk. Csak kivételes esetek, pl. sexuális eltévelygések, teszik az iskolának kötelességévé, hogy felvilágosítólag és figyelmeztetőleg hasson a növendékre. Ez is csak négy szem közt, vagy a szülők, esetleg az iskolaorvos bevonásával történhetik. 2. Azon esetekben, ahol a népiskolai tanításban egyes, a nemi életre vonatkozó kifejezések fordulnak elő, minden prüderia nélkül rövid felvilágosítás nyújtandó. 3. Ha a tanító ilyen tanításokra nem érzi magát hivatottnak, jobb ezeket elhagyni, mint helytelen módon adni. 4. A serdülő gyermekeket a kellő időpontban a nemi életéről felvilágosítani, első sorban és leginkább a szülői ház feladata. Miután azonban nem minden szülő teljesíti ezen feladatát, az ismétlőiskola keretében erről is gondoskodni kell.

Költemények tárgyalása az iskolában. Általános a panasz, hogy a költemények tárgyalása az iskolában a mai rendszer szerint helytelen alapon történik. Nemrég egy tanuló azt jegyezte meg, hogy az olvasókönyvben azok a költemények tetszenek neki legjobban, melyeket az iskolában nem tárgyaltak. Súlyos ítélet ez az iskoláról, hisz a költemények tárgyalásának az volna a feladata, hogy a tanulók érdeklődését a költészet iránt fokozza, nem pedig, hogy kisebbitse. Ezek a tapasztalatok, melyek a művelt kontinensen már régen ismeretesek, arra birták *Anthes Ottó* német pedagógust, hogy „Költők és iskolamesterek“ című művében a költészet helyes tárgyalására nézve útmutatást nyújtson. Legfontosabb gondolatait magyar viszonyokra alkalmazva, a következőkben ismertetjük:

A fődolog egy költeménynél a benne foglalt tulajdonképeni művészeti szemléltetés által nyújtott hangulat. Ezt kell a tanulónál ébresztetni, midőn a tanító megmutatja neki a költemény plasztikai szépségét, midőn megtanítja, hogyan kell látni és hallani és midőn a költemény képeit előtte megeleveníti. A költemény cselekményét mintegy megjelenítve látni kell, a veleérzés aztán magától jön. A költői mű alapgondolatának kihámozása, rendesen megöli a költészetet; mert a gondolat elvont, de a művészet szemléltethető. A szemlélésből és avval a hangulatból ragadja ki a tanító

a gyermeket akkor is, ha a költői mű tárgyalása alkalmával eltér a tárgytól és oly történeti, földrajzi és irodalomtörténeti megjegyzéseket fűz hozzá, melyek ahhoz közvetlenül nem tartoznak és figyelmét és érdeklődését elvonják, szétszítják.

Vétünk a költészet ellen, ha a költői műveket az iskolában *teljesen kimerítőleg* akarjuk tárgyalni. Miért gyönyörködtetnek bennünket a kiváló költői művek, ha az iskola el nem rontotta az élvezetet mindenkorra, egész életünkön keresztül? Azt gondolom azért, mert mindig valami újat fedezünk fel benne. El nem tudom képzelni, hogy valaki Bánk bánt, Az ember tragédiáját, Toldit valaha is teljesen kiolvasta volna. Mindig új szépséget fogunk bennük találni, ha időről-időre ismét kezünkbe vesszük. A haladó életkor és a változó tapasztalatok és hangulatok különböző időkben különböző szépséget fedeznek fel a költői művekben. És épen ezek a mindig új felfedezések okozzák, hogy szívesen térünk vissza a régi, jól ismert költői munkákhoz.

Mibez hasonlít vajjon a költői mű egy kimerítő iskolai tárgyalás után? Nemde egy, az utolsó cseppig kifacsart citromhoz! Minden meg van magyarázva; minden gondolat, minden mondat, gyakran minden szó le van tárgyalva. Minden csak elképzelhető asszociáció fel lett idézve. A tanulónak Vörösmarty Szép Ilonkája olvasása közben nemcsak azt szabad élveznie, ami őt érdekli, hanem kinozzák avval is, hogy az más viszonyok közt élő emberek számára milyen jelentőséggel bír. Pedig Vörösmarty szavainak jelentősége mások számára a tanulónak közömbös, miután ezt tapasztalansága miatt nem tudja átérezni. Ha a tanulónak mindent megmagyaráztak, feléje se néz többé a költeménynek; nem érdekli többé, miután abban újat felfedezni már nem tud.

Jobb tehát a tanulónak csak annyit magyarázni a költeményből, amennyire neki annak megértésére jelenleg szüksége van, de úgy, hogy rögtön esztetikai élvezethez jusson. Hadd lelkesedjék csak a tanuló a Hymnus és Szózat olvasása közben, hadd élvezze most csak azon részeket, melyek neki jelen életkorában legközelebb fekszenek, ha ez nem is felel meg egészen azon benyomásnak, melyeket a felnőttek világának író költő elképzelt. A tanuló legalább örömmel gondol a költeményekre és mint férfi ismét el fogja őket olvasni. Akkor persze másképen fogja a költő intencióit felfogni és mint aggastyán talán ismét másképen, de a költői mű mindig élni fog benne is mindig új örömmel fog hatásának engedni.

Sokan tán azt fogják mondani, hogy a költői művek ilyen tárgyalásából a tanulók vajmi keveset fognak tanulni. Erre a következőt jegyzem meg: A költői művek művészeti szemléltetéséből a tanuló tényleg nem fog sok elvont ismeretet nyerni; de a költői mű nem is arra való, hogy ilyen ismereteket nyújtson. A költői mű szemléltető előadás, mely hangulatokat kelt. Ha Goethe a történelemről azt mondja, hogy a legjobb, amit neki köszönhetünk, a lelkesedés, akkor ugyanezt a költészetéről is mondhatjuk. Ha az iskolában lelkesedést tudunk a költészet iránt kelteni, már sokat, talán mindent értünk el. Akkor igen sok tanuló később ismét visszatér a költői művekhez, hogy a remekműveket minden idegen segítség nélkül és mélyebb felfogással olvassa; mert az élet az ő tapasztalataival azt adta neki, amit a tanító minden magyarázgatás segítségével sem tudott nyújtani. A költészetet az iskolában nem megölni, hanem életre kelteni kell.

Rózsa Ede.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tudósítás.

A közp. választmány február hó 23-án ülést tartott, melyből a következőket jelentjük

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Adler Simon, Balla Bernát, Bárd Rezső, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Döri S. Zsigmond, Györi Adolf, Léderer Ábrahám, Mendl Lajos, Reif Jakab, Révai Miksa, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Schichtanz Ármin, Stern Ábrahám, Székely Lajos és Tolnai J. Béla mint *vendég:* Vajda Miksa vidéki választmányi tag Galgóceről.

Távollétüket kimentették: Dr. Braun Salamon é. Ózer Zsigmond.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1905. évi január 21-én tartott ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány megjegyzés nélkül hitelesít.

2. Elnök a következőket jelenti

a) Részvétellel emlékezik meg *Tencer* Pál elhalálozásáról, kiben egyesületünk egyik kiváló tiszteletbeli tagját veszítette. A megboldogult sok éven át egyesületünk választmányi tagja is volt, több közgyűlésünkön tevékeny részt vett és mindhaláláig a tanítóságnak igaz barátja volt.

A választmány részvétének a mai jegyzőkönyvben ad maradandó kifejezést és elhatározza, hogy a megboldogult nővéréhez részvétiratot intéz.

b) Ugyancsak részvétellel emlékezik meg *Glück* Tivadar, a pesti izraelita hitközség irodafőnökének korai elhunytáról. A megboldogult, ki egyesületünknek pártoló tagja volt, mint a hitközségnél letett vagyonunknak hivatalból való kezelője érdemeket szerzett egyesületünk anyagi érdekeinek előmozdítása körül: nem egy hagyatékot és adományt köszönhattünk az ő közbenjárásának.

A választmány részvétének a mai jegyzőkönyvben ad maradandó kifejezést és elhatározza, hogy a gyászoló családhoz részvétiratot intéz.

c) Egyesületünk rendes tagja, *Borsodi* Miksa, nyugd. ürményi tanító f. évi január hó 31-én elhalálozott; özvegye kellően felszerelt kérvényben az özvegyi segély kiutalványozását kéri.

A választmány részvétellel vesz tudomást a megboldogult tagtárs elhunytáról és özvegyének az alapszabály szerinti 400 korona özvegyi segély kiadását engedélyezi.

d) *Bloch* Mózes, az országos rabbiszeminárium tanártestületének elnöke, a hozzá intézett üdvözlő irat válaszképpen köszönő levelet küldött.

Örvendetes tudomásul szolgál.

e) Özv. *Klein* Lajosné úrnő Jászárokszállásról beküldte a férje nevének megörökítésére szánt 200 korona adományát.

A választmány ezt örvendetes tudomásul veszi é elhatározza, hogy a megboldogultnak nevével egyesületünk jóltevői sorába iktatja; egyben köszönetet szavaz *Hevesi* József jászárokszállási tagtársunknak, ki nevezett úrnő figyelmét egyesületünk jótékony működésére irányította.

f) *Singer és Wolfner* könyvkiadó cég jelenti, hogy következő egyesületi tankönyvek fognak ez évben új kiadásban megjelenni: 1. *Barna Magyar olvasókönyv IV. oszt.* 2. *Mózes II. könyve.* 3. *Müller Héber ABC.* Esetleg még *Mendl Német olvasókönyv IV. osztály, Sziddur és Herzog Német ABC.*

A választmány megbizsa az elnökséget, hogy az erre vonatkozó szükség. intézkedéseket tegye. Az elnökséghez teszi át *Dőri* S. Zsigmond azon indítványát, hogy a választmány minden év őszén küldjön ki egy bizottságot, mely az új kiadásra kerülő tankönyveket figyelemmel kísérve, azoknak javítása és esetleges változtatása ügyében javaslatot tegyen.

3. A választmány tárgyalás alá veszi azon árvák kérvényeit, kiknek az árvasegélyt a mult ülésben folyamodványaik hiányos felszerelése folytán nem szavazhatta meg.

A pótlólag betérjesztett okmányok alapján az árva-bizottság és elnökség javaslatára a választmány a következő árvasegélyeket szavazza meg: I. Néhai *Löwinger* Bertalan hevesi tanító *Lengyel* Kornélia nevű árvájának, ki a szatmárnémeti tanítónőképzőnek I. éves hallgatója 100 koronát. II. Néhai *Fried* József trencsényi tanító *Zoltán* nevű fiának, ki a népiskola II. osztályába jár, 100 kor.-t. III. Néhai *Löwinger* Mór sárvári tanító *Aurelia* nevű leányának 100 koronát.

4. A választmány a következő segélyeket szavazza meg 4 rendes tagnak 6 héti betegsegélyképen 60—60 koronát 1 rendes tagnak 4 heti betegsegélyképen 40 koronát; összesen 280 koronát. 1 rendes tagnak rendkívüli segélyképen 50 koronát. Egy rendes tagnak rendkívüli segélyért beadott kérvényét, a választmány nem vehette tekintetbe, mert segélyreszorultságát hite-

lesen nem igazolta és mert 1901. május végén é. 1903. december végén összesen 100 kor. rendkívüli segílyt kapott már.

5. A választmány az elnökség előterjesztésére, *Léderer* Ábrahám lelkes pártolása mellett, *Jókai* Mór szobrára 20 koronát szavaz meg.

6. Elnök indítványára elhatározza a választmány, hogy dr. *Zsilinszky* Mihály vall. és közoktatásügyi miniszteri államtitkárt, kit ő felsége v. b. t. tanácsosnak nevezett ki, államtitkárságának 10 éves jubileuma alkalmából átiratban üdvözöljük,

7. A választmány a következő új tagokat veszi fel 1. *Fürst* Béla kiskunmajsai tanítót 22 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül, ha egészségét orvosi bizonyítvánnyal igazolja. 2. *Kún* Soma rajeci igazgató-tanítót, 26 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül. 3. *Zádor* J. Imre bilkei tanítót, 28 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

Felvételi okmányait csakis az 1905. évre járó 8 korona tagdíj lefizetése után kapják meg.

8. Titkár bemutatja az 1904. évről szóló zárószámadásokat. Ezeknek megvitatásánál beható élénk eszmecsere fejlődött, melyben résztvettek: *Rózsa* Ede, *Székely* Lajos, *Csajági* Béla, *Stern* Ábrahám, *Győri* Adolf, *Bárd* Rezső, *Csukási* Fülöp, *Schichtanz* Armin és *Vajda* Miksa. Miután a felszólalók megjegyzéseire elnök és titkár a kért felvilágosításokat megadták, a választmány a beterjesztett zárószámadásokat elfogadta. *Reif* Jakab indítványára pedig elhatározta, hogy titkárnak a zárószámadásokról szóló jelentését, melyet eddig csak a lap számára szokott megírni, ezenul levonatban a zárószámadásokkal együtt a választmányi ülés előtt a tagoknak megküldi.

Egyben pedig az ügykezelésért az egész elnökségnek, buzgalmaért és fáradhatatlan szorgalmaért a titkárnak egyhangúlag köszönetet szavaz, megadván neki egyuttal a szokásos remunerációt.

9. *Bárd* Rezső előterjeszti a költségvetési bizottságnak az 1905. évre szóló előirányzatát, mely szerint a bevételek 18.560 —, a kiadások 15.555 koronában állapítottak meg; bevételi többletre előirányoztatott tehát: 3005 korona.

A választmány a költségvetést elfogadta és ezzel kapcsolatban egy régebbi határozatát úgy másítja meg, hogy a Ferencz József Tanítók Háza javára tett alapítvány után ezenul is csak 4°/_o-ot, azaz évi 120 koronát fizet, mivel egyesületünk a felajánlott 5°/_o-os kamat mellett sem biztosíthat egy kedvezményes helyet a Ferencz József Tanítók Házában.

Felhívás.

Az ifjusági iratok kiadásának előkészítésére kiküldött bizottság határozatából felkérjük tisztelt tagtársainkat és olvasóinkat, hogy legyenek segítségünkre annak megállapításában, hogy eddig *mely zsidó szellemű ifjusági iratok jelentek meg magyar nyelven*. E célból felkérjük mindazokat, kik ily ifjusági könyveket ismernek, írják le nekünk az illető könyveknek címlapját és küldjék be egyesületünk címére (Sip-utca 12)., esetleg levelező-lapon is. Sziveskedjenek a könyv *teljes címét, szerzőjét, kiadási évét és helyét, s a kiadó cég nevét* megírni. Egyuttal kérjük minden esetben jelezni azt is, hogy az illető könyv birtokukban van-e vagy talán megvan-e az iskola könyvtárában, mert szándékunk az ismeretlenebb könyveket, költségkimelés miatt, amennyiben könnyű szerrel meg nem szerezhettük őket, birtokosuktól rövid időre kölcsönkérni, betekintés céljából.

A bizottság nevében:

Budapest, 1905. február 17-én.

Bárd Rezső
bizottsági jegyző.

Stern Ábrahám
bizottsági elnök.

Az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület“ zárószámadatai az 1904. évről.

Bevételek.

Kiadások.

	korona	fill.		korona	fill.
1. Rendes tagdíjak	4184	—	A) Segélyezések. (6130 k.)		
2. Tagdíjhátralék felszaporodása	977	—	1. Özvegyek segélyezése (4 tétel)	1600	—
3. Pártoló	802	—	2. Beteg- és rendk.-segély	2310	—
4. Alapító	300	—	3. Fürdői segély (5 tétel à 60 k.)	300	—
5. Adományok			4. Árvák segélyezése egyes. árvaalaphól	1100	—
hatv. Deutsch Laura gyerm.			5. Egy árva segélyezése a Reif Jakab		
adománya	1000.	—	alaphól	100	—
Lederer Sándor, Budapest,			6. Egy árva segélyezése az Ózer Zsig-		
adománya	100.	—	mond alaphól	100	—
Singer és Wolfner adom.	50.	—	7. Betegsegély a Lederer Bernát alaphól	180	—
Különf. kisebb adományok	56.	—	8. Segély a Lederer Ábrahám alaphól	120	—
	1206	—	9. Segély a „Ferenc József Tanítók		
6. Gyűjtés az árva-alap javára:			Házá“-nak	120	—
neh. Landau Horace örö-			10. Betegsegély a hatv. Deutsch Bernát		
köseinek adománya	2000.	—	alaphól	80	—
Neuschloss Marcel adom.	100.	—	11. Segély a Temesvári A. és neje alaphól	40	—
Névtelen adomány (Schich-			12. Segély a Gans Dávid alaphól	33	—
tanz Ármin révén)	100.	—	13. Segély a Klingenberg-Lengyel Joh.		
Izr. népiskola, Losonc	50.	—	alaphól	7	—
Izr. népisk. Beszterezebánya	50.	—	14. Segély a Wahrman József alaphól	20	—
Sasvári Béla, Pécs, adom	20.	—	15. Segély a Kuffler Lipót alaphól	20	—
A tanítók gyűjtése összesen	404.64				
	2724	64	B) Ösztöndíjak. (763 k.)		
7. Gyűjtés az „Erzsébet“ alapra	160	78	16. Tanulmányi ösztöndíjak tanítók gyer-		
8. Lederer Ábrahám évi járuléka	20	—	mekeinek (12 tétel à 50 k.)	600	—
9. Kiadványok tiszta jövedelme, írói			17. Ösztöndíj a dr. Jókai Mór alaphól	100	—
díjak és egyéb költségek (2109.64)			18. Ösztöndíj a Deutsch Henrik alaphól	63	—
levonása után	4210	81			
10. Értékpapírok és forgatóke kamat-			C) A havi közlöny. (3334.94 k.)		
jövedelme	6436	99	19. Az „Izr. Tanügyi Értesítő“ nyomdai,		
11. Gyűjtés az üdülő-telepre	706	15	szétküldési és irodai költsége, az		
			előfizetési és hirdetési díjak címén		
			befolyt (443.40 k.) levonása után	2471	54
			20. Az előfizetett ped. folyóiratok költs.	116	40
			21. Szerkesztési és írói tiszteletdíjak	747	—
			D) Ügyvezetés. (5704.08 k.)		
			22. Tisztviselők fizetése	1800	—
			23. Rendes kezelési költségek	1337	14
			24. Rendkívüli kiadások		
			a) Wechselmann ünn. és kép	384.	—
			b) Teljes választmányi ülés	663.42	
			c) Körlev., memorandumok		
			és egyéb kisebb kiadások	276.66	
				1324	08
			25. Közgyűlési költség	767	82
			26. A vid. körök körül felmerült költségek	476	04
			Összes kiadás korona	15932	02
			Bevételi többlet	5796	35
	21728	37		21728	37

Az 5796.35 korona bevételi többletből 1692.94 koronát az egyesület törzsvagyonához csatoltunk, a többivel, s pedig 4103.41 koronával, a külön kezelés alatt lévő egyesületi alapítványokat gyarapítottuk és az üdülő-telep alapját létesítettük. (Lásd a részletes kimutatást az alapítványok kezeléséről.)

Fő-könyvi lapszám		korona	fill.	Fő-könyvi lapszám		korona	fill.
288	Készpénz	1638	85	305	Árva-alap	23778	80
307	M. kir. posta-takarékp. betét	1959	21	163	Reif Jakab alap	2500	—
301	Betét a pesti hitközségnél	166	42	243	Ózer Zsigmond alap	2500	—
290	Értékpapírok*)	145900	—	102	lov. Wechselmann Ign. és neje alap	5000	—
276	Főkönyvi követelés a kiadóknál	5904	25	303	Wahrmann Mór alap	3000	—
309	Betét a „Tak. és Hitelszövetk.”-nél	38	—	304	Singer Izrael alap	2500	—
161	Tagdíj-hátralékok	2379	—	271	Kohn Schwerin Ign alap	780	—
241	Sziddur-lemezek értéke	1500	—	267	Izr. tantestület, Besztercebánya	318	32
182	Az ingóságok értéke	227	—	261	Sasvári-Czeller Sarolta alap	62	85
197	Monografiák raktárértéke	150	—	201	Lederer Bernát alap	4000	—
306	Előlegezett fizetések	245	—	291	Erzsébet királyné alap	3815	01
223	Előlegezett irói díj	200	—	244	Ferencz József Tanítók-Háza alap	3000	—
				193	Lederer Ábrahám alap	2600	—
				213	Dr. Jókai Mór alap	2060	—
				292	hatv. Deutsch Bernát alap	2000	—
				277	Deutsch Henrik alap	1372	20
				227	Szántó Eleázár alap	1348	—
				278	Temesvári Adolf és neje alap	1000	—
				167	Löv Lipót alap	1008	80
				154	Gans Dávid alap	660	—
				264	Wahrmann József alap	500	—
				214	Klingenberg-Lengyel Joh. alap	190	02
				285	Kuffler Lipót alap	500	—
				298	Üdülő-telep alap	706	15
					Összesen	65190	15
					Törzs vagyon	111570	58
		176760	73			176760	73

Eredmény: Az egyesületi tiszta vagyonnak emelkedése ez évben

kor. 1692.94

Az egyesületi alapítványok növekedése ez évben

„ 4103.41

Tehát bevételi többlet ez évben

kor 5796.35

Alulirottak a mai napon megtartott ellenőrző felülvizsgálat alkalmával az egyesületi könyveket, ugyszintén a feltüntetett bevételi és kiadási tételeket, valamint a vagyonmérleget az ezt igazoló okmányokat a legnagyobb rendben találtuk.

Budapesten, 1905. február 21-é

Csukási Fülöp,

egyes. alelnök.

Reif Jakab,

alelnök.

Kornfeld Gyula,

elnök.

Révai Miksa,

ellenőr.

Tolnai J. Béla,

ellenő

Győri Adolf,

egyes. pénztáros.

Hajnal Jakab,

titkár.

***) Az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület” tulajdonát képező és a pesti izr. hitközség letéti hivatalában kezelt értékpapírok jegyzéke az 1904. évi december 31. állomány szerint.**

1. 4 ^o / _o magyar aranyjárdék névértéke	kor.	4.400.—
2. 4 ² / _o osztrák papírdék névértéke		2.800.—
3. 4 ¹ / ₂ ^o / _o magyar jelzálog és hitelbank záloglevelei névérték szerint		32.000.—
4. 4 ^o / _o magyar jelzálog és hitelbank nyeresemény kötvényei ¹⁾		1.400.—
5. 3 ^o / _o magyar jelzálog és hitelbank nyeresemény kötvényei ²⁾		1.000.—
6. 4 ^o / _o pesti hazai első takarékpénztár záloglevelei, u. é.		50.000.—
7. 4 ^o / _o magyar földterhermentesítési kötvények névérték szerint...		3.600.—
8. 4 ^o / _o tiszai és szegedi nyeresemény-kötvények névérték szerint ³⁾		2.000.—
9. 4 ^o / _o 1/5 darab 1860-as államsorsjegy ⁴⁾ névérték szerint		200.—
10. 4 ^o / _o székesfővárosi kölcsönkötvények		16.000.—
11. 4 ^o / _o -os magyar korona-járdék		32.500.—

Összesen névérték szerint kor 145.900.—

Budapesten, 1905. február 10-én.

A pesti izr. hitközség számvivősege

Glück Tivadar s. k. számvivő irodafőnök.

1) Ezen 7 darab sorsjegy számai a következők: 100 57 592 54 2941 1. 2958 66. 1696 6. 2545 64 3545 66.

2) A 3 százalékos nyeresemény-kötvények számai ezek: 821 12. 138/1. 123 59. 545 7. 115 3.

3) A 10 darab tiszai sorsjegy számai a következők: 883 7 1994 74. 1655/10. 4219/23. 695 53. 811/37. 2719/92. 278 15. 2538/86. 3873/42.

4) Az 1860-as nyer. kötv. száma 720/12.

Az alapítványok kezelése 1904-ben.

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Az alap neve	1903. végén volt	Bevétel ké- pénzben	Kamat- bevétel	Kiadás segélyre	Vég- állás 1904. végén	Gyapodás 1904-ben
1	305	Árva-alap ---	31358.03	2654.64	1706.53	1440.40	23778.80	
2	163	Reif Jakab árva-alap ---	2500.—	—	100.—	100.—	2500.—	
3	243	Ózer Zsigmond árva-alap... ---	2500.—	—	100.—	100.—	2500.—	
4	302	lov. Wechselmann Ig. és neje alap.	—	—	—	—	5000.—	
5	303	Wahrman Mór árva-alap... ---	—	—	—	—	3000.—	
6	304	Singer Izráel árva-alap... ---	—	—	—	—	2500.—	
7	271	Kohn-Schwerin Ig. alap. ---	750.—	—	30.—	—	780.—	
8	257	Izr. tantestület B.-Bánya ---	258.—	50.—	10.32	—	318.32	
9	261	Sasvári-Czeller Sarolta alap....	41 20	20.	1.65	—	62.85	
			37407.23	2724.64	1948.50	1640.40	40439.97	3032.74
10	201	Lederer Bernát alapítvány	4000.—	—	180.—	180.—	4000.—	—
11	291	Erzsébet királyné alapítvány	3513 69	160.78	140.54	—	3815.01	301.32
12	214	Ferenc József Tanítók Háza alap.	3000.—	—	120.—	120.—	3000.—	—
13	193	Lederer Ábrahám alapítvány... ---	2600.—	20.—	100.—	120.—	2600.—	—
14	213	Dr. Jókai Mór alapítvány ---	2080.—	—	80.—	100.—	2060.—	-20.—
15	292	hatv. Deutsch Bernát alapítvány... ---	2000.—	—	80.—	80.—	2000.—	—
16	277	Deutsch Henrik alapítvány	1380.—	—	55.20	63.—	1372 20	- 7.80
17	227	Szántó Eleázár alapítvány	1296.—	—	52.—	—	1348.—	52.—
18	278	Dr. Temesváry Adolf és neje alap.	1000.—	—	40.—	40.—	1000.—	—
19	167	Löv Lipót alapítvány	970.—	—	38.80	—	1008.80	38.80
20	154	Gans Dávid alapítvány	660.—	—	33.—	33.—	660.—	—
21	264	Wahrman József alapítvány	500.—	—	20.—	20.—	500.—	—
22	214	Klingenberg-Lengyel Joh. alapítv.	179 82	—	7.20	7.—	180 02	0.20
23	285	Kuffler Lipót alapítvány	500.—	—	20.—	20.—	500.—	—
24	298	Üdülő-telep alapítvány	—	706 15	—	—	706.15	706.15
Összesen			61086.74	3611.57	2915.24	2433.40	65190.15	4103.41

Az árva-alapra gyűjtők és adakozók névsora (1904.)

Alföldi fiókkör, Debrecen
 Baumhorn Ede, Szolnok
 Berger Benő, Pozsony
 Biedermann Adolf, Eger
 Blumschein Lipót, Esztergom
 Bónis Menyhért, Nyíregyháza
 Buchsbaum Jakab, Kis-Martón
 Büchler Hugó, Nagybeeskerek
 Chewra Kadisa, Alb-Irsa
 Chewra Kadisa, Miskolc
 Fischer Ignác, Nyitra
 Füzi Márk, Liptó-Szent-Miklós
 Gerő Ignác, Nagyszombat
 Gold Adolf, Marcali
 Gömöri Ármu, Kaposvár
 Gömöri Miksa, Zala-Lövő
 Izr. elemi iskola, Rohonc
 imaegyesület, Bát
 iskolaszék, Pöstyén

Izr. tanuló-ifjúság, Igló
 Izr. Tantestület, Bpest, (hitk. fiúiskola)
 iskola, Mocsnok
 Tantestület, Eger
 Klein Julesz, K.-K. Főegyháza
 Krausz Áron, Igló
 Kohn Mór, Pécs
 Kohn Vilmos, Pozsony
 Kugel Ignác, Trencsén
 Dr. Kuffler Lajos, Liptó-Szent-Miklós
 Lövy Mór, Igló
 Mendl József, Párkány
 Reich Salamon, Baja
 Reitzer Ignác, Duna-Szerdahely
 Rózsa Ede, Budapest
 Sasvári Béla, Pécs
 Schönfeld Márk, Kapuvár
 Szabó Lipót, Nagy-Szécsény
 Takarékpénztár, Zsarnóca
 Weisz Samu, Fertő-Szent-Miklós,

A bárca-gyűjtők névsora:

Baja Izraelita Tantestület
 Balassa-Gyarmat: Brett Mór
 " " Singer Adolf
 Czabaj Heller A. Lipót
 Csurog: Serlegi Márk
 Dunaszerdahely Reitzer Ignác
 Eger: Halász Samu
 Felső-Szeli: Schönberger Samu
 Galgóc Vajda Miksa
 Kapuvár: Schönfeld Márk
 Kis-K.-Halas: Weisz Pinkász
 Kis-Körös: Scheer Áron
 " " Havas Henrik
 Komárom Havas Károly
 Kürth Herczka Henrik
 L.-Szt.-Miklós Fischer Lipót

L.-Szt.-Miklós: Füzi Márk
 L.-Szt.-Miklós: Kacz Henrik
 Miskolc: Weisz J. Lipót
 Mosdós: Schlesinger Vilmos
 Nagy-Károly Kohn Miksa
 Nagylak Klein Ármin
 Ó-Becse: Kalmár Dávid
 Pomáz: Bródy Ármin
 S.-A.-Ujhely: Gárdos Mór
 Stanisics: Löwy Fülöp
 Trencsén: Bernhárd Mór
 " " Groszmann Adolf
 Uj-Verbász Klein Lipót
 Vác Schwarz Márk
 Zavar: Kohn Simon
 Zsarnócza Ladányi Bernát

Az „Üdülő-telep“ alapító tagjai:

Chevra Kadisa, N.-Beckerek
 Csukási Fülöp, Bpest
 Fővárosi bankkegyesület, Budapest
 Izr. Iskolaszék, Galgóc
 Izr. Tantestület, Debreczen
 Izr. Nőegylet, Léva
 Izr. Hitközség Czepléd
 Izr. Nőegylet, Igló
 Izr. fiúiskolai tantestület, Bpest

Izr. Nőegylet, N.-Beckerek
 Erzsébet Fülléregylet, Léva
 Müller Adolf, Budapest
 Sebestyén Manó, Budapest
 Singer és Wolfner, Budapest
 Vécsei J. Kálmán, Budapest
 Vécsei Leó, Budapest
 Váradi Dávid, Dunaföldvár

Az „Üdülő-telep“ pártoló tagjai:

Chevra Kadisa, Igló
 " " Késmárk
 Izr. hitközség, Zsámbék
 Duna-Földvár
 Congr. Sárvár
 Orosháza
 Salgó-Tarján
 Baja
 " " Késmárk
 Izr. tantestület, Eger
 B.-Bánya
 Miskolc

Izr. tantestület, Késmárk
 Izr. hitközség, N. Szécsény
 " " Párkány
 Izr. népiskola, Késmárk
 Izr. iskolaszék, B.-Bánya
 Löffler Jónás, N.-Beckerek
 Löwy Mór, Igló
 Láncezi Adél, Krompach
 Szirtes Ignác, Budapest
 Stern Ábrahám, Budapest
 Tolnai J. Béla, Budapest

Az „Üdülő-telep“-re gyűjtők és adakozók névsora:

Bein Károly, Budapest
 Csukási Fülöp,
 Csukási Ilona, "
 Eibenschütz Fülöp, P.-Diószeg
 Eckstein Lipót, S.-Tarján
 Fischer Mór, Budapest
 Halász Mór, Szatmár
 Izr. nőegylet, Salgótarján
 Izr. hitközség, Párkány
 Izr. hitközség, Tardoskéd
 Izr. iskolaszék, B.-Bánya
 Kuttner Miksa, Budapest

Kacz Henrik, L.-Szt.-Miklós
 Kohn Lipót, Salgótarján
 Löwy Mór, Igló
 Löwinger Rezső, Salgótarján
 Láncezi Adél, Krompach
 Mendl Lajos, Budapest
 Pollacsek C. Vilmos, M.-Vásárhely
 Reitzer Ignác, D.-Szerdahely
 Schwarz Mór, Budapest
 Vécsei J. Kálmán, Budapest
 Weinberger Samu, Salgótarján
 Winter Simon, Salgótarján

Az üdülő-telep **rendes tagjai** a januári számhoz mellékelt névsorban csillaggal vannak megjelölve.

Levelezés.

Az „Országos Izr. Tanítóegyesület“ Tekintetes Elnökségének
Budapesten.

Tekintetes Elnökség!

Kilencvenedik születésnapom alkalmából hozzám intézett megtisztelő át-
iratukért, valamint az abban kifejezett jó kívánságaikért fogadják őszinte, szívem
mélyéből fakadó köszönetemet.

Adja az egek Ura, hogy a bölcs vezetésük alatt álló egyesület, mint
eddig, úgy ezentúl is kifejthesse áldásos tevékenységét a magyar tanügy, fele-
kezetünk és szent vallásunk javára

Maradtam hitrokoni üdvözlettel é. teljes tisztelettel
Budapesten. 1905. február 7-én

Bloch Mózes.

Folyó évi február hóban tagsági díjat fizettek:

a) Alapító tagdíj:

Özv. Klein Lajosné, Jászárokszállás, boldogult férje emlékének
megörökítésére 200.— kor.

b) Pártoló-tagok.

Izr. hitközség, Orosháza ...	10 kor.
Izr. Nőegylet, Derecske	10
Dr. Singer Bernál, Szabadka	10
Dr. Venetianer Lajos, Ujpest...	10

c) Rendes tagok

	1904-re kor.	hátr. kor.		1904-re kor.	hátr. kor.
Benedek Ábrahám, Bpest	4.—	—.	Kürcz Lipót, Trecsén	8.—	—.
Bodrogi Ignác, Zenta	8.—	—.	Lebovics Izsák, Ólitzka	2.—	8.—
Buchsbaum S. B., Kolozsvár...	8.	—.	Munk Béla, Trecsén	8.—	—.
Friss Gyula, Hajdu-Sámson	—.	4.—	Scheer Bernát, Baja	8.—	—.
Goldberger Maier, Budapest ...	4.—	—.	Schlesinger Benő, Igló	—.	4.—
Gruber Jenő, Sátoraljaujhely*)	4.—	4.	Schlesinger Mihály, Omoravica	4.—	—.
Hegyi Ignác, Hajdunánás	—.	16.—	Vörös Simon, Vágújhely...	2.—	12.—
Kemény K., Nyitrapereszlény	—.	8.—	Weisz Márk, Nemeskürt...	—.	10.—
Klein Márk, Fogaras	6.—	—.	Wittmann Pál, Nagytapolcsány	2.—	—.
König Géza, Szegzárd	6.—	2.—	Wolf Ármin, Bpest	4.—	—.
Krausz Márk, Székesfehérvár	—.	8.—			

1905-re rendes tagsági díjat fizettek:

	kor.		kor.
Engländer Mózes, Kassa	8.—	Reif Jakab, Bpest ...	8.—
Földesi Joákhim, Bpest...	8.—	Róth Mór, Nyitrarudna	8.—
Fleischer Fülöp, P.-Diószeg	8.—	Spitzer Lipót, B.-Bicske	4.—
Kanitz Zsigmond, Bpest	8.—	Szabó Lipót, Csurgó	8.—
Klein Ármin, Ujkécske	8.—	Zádor Imre, Bilke	8.—
Pollaesek Mór, Stomfa	8.—		

Gyűjtés az árva-alap javára:

Szabó Lipót, Nagyszécsény, perselygyűjtése 3 kor.

*) Január hó 11-én érkezett, de tévedésből csak most mutatjuk ki.

Gyűjtés az üdülő-telep javára:

	kor.
Csukási Fülöp, Bpest I. részlet... ..	10.—
Fővárosi Bankegyesület, Budapest I. részlet	25.—
Galgóczy Ábrahám, Galgóc I. részlet	2.—
Izr. hitközség, Orosháza II. részlet...	5.—
Pollacsek Mór, Stomfa VI—X. részlet	10.—
Szabó Lipót, Nagyszécsény II. részlet	2.—
Vécsei Leó bankigazgató, Budapest I. részlet	10.—
Weisz Samu, Kishegyes I részlet	2.—
gyűjtése	4.40

Bárca-gyűjtés:

	kor
Lebovics Izsák, Óliszka	2.—
Kohn Simon, Zavar	4.80

Rendes tagok pótkimutatása:

575 Bodrogi Ignác, Zenta	Róth Mór, Nyitrarudna
Fleischer Fülöp, P.-Diószeg	Scheer Bernát, Baja
Gruber Jenő, Sátoraljaujhely*)	Vörös Simon, Vágújhely
Kemény Károly, Nyitrapereszlény	Wittmann Pál, Nagytapolcsány
König Géza, Szegzárd	585 Zádor Imre, Bilke
580 Munk Béla, Trenesén	

Helyreigazítások. *Stadler* Miksa somorjai tagtársunknak a februári számban tévesen 1904. évre kimutatott 8 korona tagsági díja 1905-re szól. — *Feldmann* Samu szentesi tagtársunknak lapunk múlt számában tévesen kimutatott 8 korona tagdíjbefizetése egészében az 1904. évre szól. — *Kozma* Jakab tasnádi tagtársunknak lapunk decemberi számában tévesen kimutatott 8 korona tagdíjbefizetése egészében az 1904. évre szól. — *Adler* Sámuel boldogasszonyi tagtársunknak lapunk decemberi számában tévesen hátraléknak kimutatott 4 korona tagdíjbefizetése helyesen 1904-re szól. — *Kálmán* Etelka nagyváradai tagtársunknak sajtóhiba folytán lapunk utolsó számában 1904-re kimutatott 8 korona tagdíjbefizetése helyesen 1905-re szól. — *Krausz* Jakab budapesti tagtársunknak sajtóhiba folytán lapunk múlt számában 1905-re kimutatott 8 korona tagdíjbefizetése helyesen 1904-re szól. — *Sasvári* Béla pécsi tagtársunknak lapunk múlt számában tévesen 2 kor. 30 fillérnyi adománya helyesen 2 kor. 40 fillér és a Sasvári-Celler Sarolta-alap növelésére szolgált.

Budapesten, 1905. február hó 27-én.

Györi Adolf
pénztáros,

KÖNYVISMERTETÉS.

Emlék-könyv *Bloch* Mózes tiszteletére életének 90. évfordulója alkalmából kiadják tanítványai. Budapesten, 1905. Singer és Wolfner bizománya.

„Csak kevés kiválasztottját részesíti az isteni Gondviselés azon ritka áldásban, hogy az évek észrevétlenül suhanjanak el feje fölött.“ E szavakkal üdvözik az Emlék-könyv szerkesztői, Dr. *Krausz* Sámuel és Dr. *Weisz* Miksa, a 90 éves ősz mestert, aki a zsolttáros költő megállapította kort meghaladva, szellemi frissességgel, lankadatlan buzgalommal még most is tanítja a rabbiképző ifjuságát.

Életének oly korában került a rabbiképző élére, amikor mások már a nyugalom derűjét élvezik; amikor a legtöbb ember pihenésre vágyik, a mi ősz mesterünk 62 éves korában régi munkakörét, hazáját, szülőföldjét elhagyja, hogy egy második Ábrahámként új hazában, új munkakörben a zsidóság fejlődése körül el nem évülő érdemeket szerezzen magának.

Az országos rabbiképző intézet 1877 okt. 4-én megnyilt és ő rá háramlott az a nehéz feladat, hogy megkedveltesse, megszerettesse a modern eszmékben, modern környezetben nevelt ifjusággal a zsidó hagyományos irodalmat, a zsidó tudományt. Sok nehézséggel kellett megküzdenie, de az ő nagy tudása és pedagógiai

*) Tévedés folytán kimaradt a rendes névsorból

képessége megtalálta a helyes utat, melyen tanításának haladnia kellett, hogy eredménnyel kecsegtessen. A fanatizmusnak támadásai el nem riasztották, a lanyha közönyesség vagy lekicsinylés el nem kedvetlenítették és így sikerült is neki oly rabbinemzedéket nevelnie, mely minden agressív vakbuzgóságtól menten a zsidó vallás felvilágosító eszméinek hirdetésében, terjesztésében és gyakorlásában találja élete feladatát. És így megalégedettséggel, büszkén tekinthet vissza pályájára a zsidó tudományosság, vallásosság ez ősz patriarchája, midőn tapasztalja, hogy tanító, intő szavai termékeny talajra hullottak, midőn látja, hogy tanítványai tudományos működésükkel is az ő nyomdokain szeretnének haladni, midőn születésének 90. fordulójára csokorba gyűjtik munkásságuk eredményét, valóra váltván a bibliai ígét, hogy tőled vagyon minden és csak a tiedből adunk neked.

Két részre oszlik az emlék-könyv: egy magyar és egy héber részre. A cikkek tartalmi tekintetben igen változatosak, a szerzők részint a hagyományos irodalom egy-egy tételét, részint a zsidó történelem egy részletkérdését fejtegetik. Minthogy e részletkérdések kevésbé érdeklik e folyóirat olvasóit, csak a cikkek rövid ismertetésére szoritkozom.

Dr. *Edelstein* Bertalan a vallásbölcsezet hatását a liturgiára fejtegetvén, bizonyítja, hogy régi imáink a talmud befejezéseig rövidek voltak, a jelzőket nem halmozták, közvetítőről Isten és ember között nincsen szó bennük, távortartván így mindent, ami Isten egységének fogalmát megbolygatná. Imáink tehát egyszerűek, nemesek voltak és sok vallási gondolatot kidomborítottak, hangsúlyoztak.

Dr. *Frisch* Ármin viszont azt kutatja, milyenek lehettek imáink a 2. templom idejében. Különösen azon hagyomány hitelességét bizonyítja, hogy bizonyos imáink már igen régiek, csak hogy az idők folyamán feledésbe merültek, vagy tudatosan az áldozati kultúra érdekében háttérbe szorítottak. Ily szellemben kell értenünk a hagyományt, hogy a 2. században post rendezte Simeon Hapikkoli a tefilláht R' Gamliel megbízásából. Dr. *Weisz* Miksa kiadta felejthetetlen tanárunknak, dr. *Kaufmann* Dávid könyvtárából egy kézirat alapján a Troyes-beli ritust.

A fejtegetett talmudikus tételek ezek: Dr. *Guttman* Mihály arról értekezik, hogy milyen feltételek mellett döntik meg a parancsoló törvények a tiltó törvényeket összeütközés esetén. Dr. *Büchler* Adolf: A Beth.-Sammai szerint való gyakorlat a haláchában, mielőtt kimondták volna, hogy a vallási gyakorlat Beth. Hillel szerint igazodik.

Dr. *Ungár* Simon egynéhány megjegyzéssel megvilágítja bölcseink eljárását, hogy és mikép vontak le halachai vagy aggadai következtetéseket bibliai versekből. Dr. *Welles* Gyula a talmudban előforduló „Acherim“ (a mások) mondásokról azt bizonyítja, hogy ezen kifejezéssel R'Meir, R'Meir tanítványainak és Elisa b'Abuja, a hirhedt apostata, nézetei idéztetnek. Dr. *Weiszbürg* Gyula cikkében a törvény-székekről a talmud idejében azt fejtegeti, hogy a bírák nem mindig döntöttek a talmudi törvények szerint; a theoretikus halacha és a törvénykezési praxis nem mindenben egyezett, csak idővel folyt egybe. Dr. *Krausz* Sámuel a tudósok köntöséről (talisz) értekezik. Ez a köntös a köznép köntösétől nem különbözött. A tudósok csak máskép vették föl a taliszt, mely akkor köznapi és köznapi ruhadarab volt, jobban is ügyeltek e köntös tisztaságára, mint a köznép. A történeti tanulmányok közül említeni akarom Dr. *Weisz* Mór érdekes cikkét, hogy és mikép lett egy Beth.-Hammidras alapítványból Sicilia szigetén kanonoki javadalom. Más cikkek meg kicsiben egy-egy országrész zsidóságának történetén mutatják be az egész zsidóság sanyaru sorsát. Így: Dr. *Singer* J.: Adatok a bánati zsidók történetéhez a XVII. században; Dr. *Büchler* S.: A szentszék és a magyar zsidók a XVII. században. Dr. *Schwarc* M.: A zsidó esküről. Külön zsidó eskü, kivételes törvények, külön nyomoruságok és közös nagy szenvedések, ez vonúl végig őseink történetén.

De nem ily szomorú akkorddal akarom befejezni rövid és hézagos ismertetésemet. Hiszen öröm tölt el bennünket, az öreg úr tanítványait, midőn harmonikus, tettekben gazdag életét szemléljük. „Vajha még sokáig volna ő a büszkeségünk!“ Vajha még sokáig buzdítana, tanítana!

Dr. Braun Salamon.

T e n c e r P á l.

1835—1905.

A magyar zsidóság egyik legérdekesebb alakja, a magyar zsidó társadalom egyik vezetője húnyt el február 6-án.

Tencer Pál neve közismert volt széles ez országban, nemcsak zsidó körökben. Élete folyása is elég érdekes, változataiban és fordulataiban nem egy jellegzetes hasonlóságra akadunk, mely a magyar zsidóságnak az utolsó évtizedekben való fejlődésére és átalakulására emlékeztet.

Mint fiatal tanítóember kerül fel a fővárosba, telve felekezete iránti szeretettel és erős magyar érzéssel oly időben, midőn itt még német világ dühöng. Agilis, vonzó egyénisége megtalálja a magához hasonlókat és rövid idő alatt szövetkezik korának műveltebb, erős törekvésű ifjaival, kikből később a magyar Izrael vezetői lettek, hogy németnyelvű és érzésű hitsorsosainkat nyelvben és érzésben megmagyarosítsa. Tanít, agitál, felolvasásokat tart, sőt üldöztetést is szenved, de mihamarább sikereket ér el, sőt eszméinek, céljainak egész társadalmi rétegeket nyer meg. Mintha a zsidóságnak azóta szakadatlanul folyó, hatalmas magyarosodását ő indította volna meg, vagy legalább is egyik szemmel látható eszköze lett volna a kor szükségszerűségének. A zsidóságnak érzésben való megmagyarosítását szolgálja azon évtizedek alatt is, mikor mint újságíró, szerkesztő és laptulajdonos szerez érdemeket. Minden sorával a liberális haladást és a magyarság érdekeit szolgálta; tolla mindenkor hatalmas védője volt felekezetünknek. De a legnagyobb érdemeket társadalmi téren szerezte, hitközségünk és chevránk kebelén és a humanitarius egyesületekben kifejtett munkássága által. Minden jó ügynek buzgó szóvivője, de egyszersmind sikeres harcosa a keresztülvitelnél. Gyenge teste dacára szívós kitartás lakott benne; temperamentuma, vasakarata, szívjósága, józan esze és rábeszélő képessége voltak azok a győzedelmes fegyverek, melyekkel mindenkor célt ért, de melyekkel mindig csak jó, nemes ügy érdekében küzdött.

Csodálatos pozíciót tudott magának teremteni úgy a hitközségi életben, mint a fővárosi önkormányzatban, de leginkább működése szűkebb terén: a Terézvárosban és a fővárosi társadalomban. Fentjelzett nagy kvalitásain kívül, fedhetetlen jelleme, önzetlensége és mindenkit megnyerő, szivességekkel és szolgálatokkal lekötöztető kedves modora szereztek meg neki e ritka pozíciót, melynek előnyeit azonban sohasem önmaga számára, hanem mindig a közügyek javára, vagy mások jóvoltára, szegények és ügyefogyottak segítségére, vagy érdemes kezdők támogatására használta fel. Az iránta hálára kötelezettek száma légio, de ennél nagyobb még őszinte barátainak száma, kik kegyelettel gondolnak most a megboldogultra.

Tencer Pál meleg érdeklődéssel viseltetett kezdettől fogva egyesületünk iránt is Évtizedeken át választmányunk tagja volt és buzgón közreműködött egyesületünk felvirágzásán. A tanítóknak igaz barátja és támogatója volt, aminthogy mindenkor előszeretettel foglalkozott a tanítás ügyével. Alelnöke volt évtizedeken át a pesti izr. hitközség oktatásügyi osztályának, tagja a főváros közoktatásügyi bizottságának és elnöke a VI. kerület iskolaszékének. E három testületben kifejtett működése is mindig a tanügynek előnyére és a tanítóknak javára vált.

Temetése február hó 8-án volt. A résztvevők száma impozánssá tette a gyászszertartást, a főváros társadalmának színe-java jelent meg koporsójánál. A megboldogultat dr. *Kohn* Sámuel főrabbi remek beszédben bucsuztatta, rámutatván arra a veszteségre, mely felekezetünket, de különösen hitközségünket és a főváros társadalmát *Tencer* Pál halálával érte.

Pihenjen békével, mi tanítók kegyelettel fogjuk megőrizni emlékét!

—rd.

Glück Tivadar

1853 1905.

Egyesületünk egy régi kipróbált barátját és hathatós támogatóját veszítette el február hó 13-án, mikor *Glück Tivadar*, a pesti izr. hitközség számvivője és irodafőnöke váratlanul 52 éves korban elhunyt. A megboldogult egész munkás életén keresztül a megbizhatóság, céltudatos munkásság és férfias derekasság mintaképe volt. 25 évvel ezelőtt került a hitközséghez, midőn annak egész adminisztrációja, ügyköre a maihoz képest kisvárosias, kicsiny volt. És ahogy nőtt a pesti hitközség — páratlan intézményeivel, egy német kisebb állam egész kormányzásával vetekedő budgetjével — nőtt az ő munkaköre is és szaporodtak sikerei és érdemei. Hogy ma a hitközség központi hivatalának és intézményeinek adminisztrációja mintaszerű, rend és célszerűség szempontjából kitűnő, az első sorban az ő intézkedéseinek és munkásságának köszönhető és annak a derék hivatalnoki karnak, melyet ő vezetett, és mely az ő intencióit megvalósította.

Páratlan szorgalma, higgadtsága és szervezőképessége oly kiváltságos állást teremtettek neki, hogy szava a hitközség minden ügyében nyomatékos volt, sőt sok esetben döntő. Főnökei, az előjárók, feltétlenül megbiztak benne, de meg is bizhattak, mert amire vállalkozott, azért férfiasággal helyt is állott. Tehetsége, szorgalma, de különösen önérzetes fellépése tekintélyt és súlyt adtak szavának, befolyását azonban mindig a jó ügy, a hitközség és annak alkalmazottjai érdekeiben érvényesítette.

Hű kartárs, megbizható barát és jó ember volt, ki néha rusztikus modorral fedte el érző, jóságos szívét. Jelleme és szívjósága tiszteletet és nagyrabecsülést szereztek neki a legszélesebb körben. Vagy másfél éve egy alattomos kór támadta meg, mely a szívós és életerős embert rövid idő alatt megörölte és oly hirtelen véget vetett munkás, áldásos életének.

Február 14-én kísérték örök nyugalomra. Koporsója körül a gyászoló családon kívül ott láttunk mindenkit, ki csak valamelyes viszonyban van a hitközséggel, vagy csak érdeklődik is hitközségünk ügyei iránt. Százakra menő embertömeg vette körül koporsóját, mely felett dr. *Kohn Sámuel* főrabbi mondott bucsuztatót, dicsérvén a megboldogult munkás, nemes életének érdemeit. A nyitott sirnál *Burger Lajos* hitközségi pénztáros bucsuzott megható szavakban a hitközség hivatalnoki kara nevében.

A megboldogult egyesületünknek hű barátja volt; mint magánember évek óta pártoló tagunk. Hivatala folytán a hitközségnél letétbe helyezett vagyonunk hűséges sáfárja. Valahányszor felszaporodott készpénzünkért értékpapirokat kellett vennünk, az ő tanácsára hallgattunk és mindenkor jól jártunk. De nemcsak hűségesen kezelte vagyonunkat, gyarapította is azt. Valahányszor örökhagyók vagy örökösök a jótékony célra adott összegek hovafoordítását a hitközségre bizták, egyesületünket is részesítette; több ízben jutott így egyesületünk adományokhoz, néhányszor nagyobb összegekhez is.

Nyugodjék békével! Emlékét szeretettel és kegyelettel fogjuk megőrizni.

Bárd Rezső.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Jubileum. Érdemes tagtársunkat, *Fischer Mór* nagybecskereki állami iskolai tanítót kartársai február hó 4-én ünnepelték. E napon telt be tanítói működésének 25 éve. Az általánosan, városszerte nagy tiszteletnek és becsülésnek örvendő tanítót tantestületi konferencián kartársai nevében melegen üdvözölte igazgatója *Baaden Károly*, tartalmas beszédben méltatván ritka sikereit és nagy érdemeit. Az ünnepelt 25 évvel ezelőtt, mint egyetemet végzett ifjú került a nagybecskereki izr. felekezeti iskolához, hol akkor még német világ járta. A zsidóság megmagyarosításában az ünnepeltnek nagy része van. Iskolája államosítása alkalmával állami szolgálatba lépett. Évek óta

ipariskolában is tanít és az ottani munkás-egyesületben, melynek disztagja, vezeti a tanítást. A derék tanító már két évtizede mint hírlapíró is működik, levelezője a pesti nagy lapoknak, a helyi lapokban pedig állandóan dolgozik. Tanítványainak nagy serege is melegen üdvözölte e napon a derék jubilánst.

Az ünnepelthez dr. *Pacséri* Károly Torontálmegye kir. tanfelügyelője következő levelet intézte: „A központi állami elemi iskola tantestülete által folyó évi febr. hó 4-én tartott ülés jegyzőkönyvéből értesültem, hogy Tekintetességed immár 25 évet töltött a tanítói pályán. Ez alkalomból kedves kötelességemnek tartom meleg elismerésemet kifejezni Tekintetességednek az ifjúság szeretetétől áthatott, buzgó, hazafias és szakszerű nevelői és tanítói működéséért, mellyel immár egy negyedszázadon át szolgálta e nemzetiségek lakta vidéken az oly nehéz feladatokkal járó népnevelés szent ügyét. A kötelességteljesítés ezen tudatával szolgálja továbbra is ezen szent ügyet a hazai népnevelés dicsőségére, tanítványainak és kedves családjának örömére. Isten áldása kísérje továbbra is tanítói és nevelői működését!” Nagybecskerek, 1905. évi február hó 14-én, Hazafias üdvözlettel dr. *Pacséri* Károly s. k., kir. tanfelügyelő.

Felhívás. Az egri izr. iskola f. évi április hó 30-án tölti be fönnállásának 50 évét. Ezen nevezetes napot hitközségünk megünnepli. Az ünnepségre a volt növendékeket is megakarjuk hívni. Másrészt a kiadandó jubileumi emléklapokban az összes volt növendékek jegyzékét, állását stb. közölni akarjuk. Felkérjük tehát mindazon t. hölgyeket és urakat, kik az egri izr. iskola növendékei voltak, sziveskedjenek foglalkozásukat, címüket stb. „Izr. Tanítóttestület Egerben” címén mielőbb beküldeni.

Egerben, 1905. február 15-én.

Az egri izr. hitközség iskolaszéke.

Drágasági pótlék. A marosludasi hitközség *Vitorla* Ignác igazgató-tanítónak fizetését drágasági pótlék címén 8%-kal felemelte.

Kitüntetés. *Vitt* József sárospataki tagtársunkat az a kitüntetés érte, hogy megyebizottsági taggá választották nagytekintélyű ellenjelöltekkel szemben. A kitüntetés tanúsága annak a nagy tiszteletnek, melynek érdemes tagtársunk működése helyén örvend.

Helyreigazítás. Lapunk januári számában közöltük, hogy a verbói izr. iskolaszék 3 tanítójának 200 koronát szavazott meg drágasági pótlék címén. Ezen összeg folyósítása azonban az előjáróság jóváhagyásához volt kötve, amit ez megtagadott. Így hát az iskolaszék az egyik legkisebb fizetésű tanítónak a költségvetés keretén belül 60 koronát folyósított drágasági pótlék címén.

Pályázat. A berettyó-ujfalui orth. hitközség, mint iskolafentartó, osztályszaporítás folytán szükségessé vált tanítói állásra pályázatot hirdet.

Személyi hírek. A gálszécsi hitközség tagtársunkat, *Bánoczi* Henrik volt nagyváradai tanítót felekezeti iskolájának tanítójává választotta. — A hajdúnánási izr. felekezeti iskolánál megüresedett állást az ottani hitközség *Lengyel* Erzsébet kisasszonnyal, *Lengyel* Sándor tornaallyai kartársunk leányával töltötte be.

Névmagyarosítás. *Fürst* Salamon újvidéki tagtársunk nevét „*Székely*“-re, *Schlesinger* Salamon, mezőkövesdi tagtársunk pedig „*Csató*“-ra magyarosította.

VEGYESEK.

Néhány szó a tanítók neveiről. Most, hogy végig olvastam az Értesítő legújabb számában az Orsz. Izr. Tanítóegyesület rendes tagjainak névsorát, fölülkerekedik bennem a nemzeti érzület és arra ösztönöz, hogy megrovási kalandban részesítem a zsidó tanítók közül mindazokat, akik még ma is viselik azt a csufondáros német nevet, amit a néhaivaló „kalapos” király aggatott a mi atyánkfiaira. Meg vagyok győződve, hogy Izrael tanítói egytől egyig jó magyarok. Miért nem dobják le hát magukról azt a német plundrát, ami csúffá teszi a becsületes magyar embert? Sérti talán az ősapáink iránt való kegyeletet, ha magyar gúnyába öltözködünk? Dehogy! Véve hiszem, hogy hitfeleink között akadna oly együgyű vagy

ódsdi gondolkozásu, aki manapság azt állítaná, hogy a magyar nevet a zsidó vallással nem lehet egy kalap alá fogni. Mutassák meg tehát Izrael tanítói, hogy ők *névéleg* is magyarok. A jó példa buzdítólag fog hatni azokra, kik eddigelé megrögzött előítéletüknél fogva ragaszkodtak a német névhez.

Tanulság kedvéért ideiktatom az Értesítő legutolsó számából gyűjtött statisztikai adatokat. Az Orsz. Izr. Tanító-egyesület rendes tagjainak száma 574. Magyar nevű: 204, német nevű 374. Ezek között van 17 Weisz, 14 Klein, 9 Schwartz, 7 Kohn, 7 Fischer, 6 Krausz, 6 Schlesinger, 5 Adler, 5 Berger, 5 Friedmann, 5 Löwy, 5 Buxbaum, 4 Blau, 4 Grünberger, 4 Pollak. A Singer-, Spitzer-, Kramer-, Grossmann- és Hoffmann család is oly szapora, hogy hamarjába ki se tudom számítani, hogy hányan vannak. De remélem, hogy esztendő ilyenkorra sokkal többen lesznek a *Fehér*-ek és *Feketé*-k, mint a *Weisz*-ok és *Schwartz-Gelb* ek. Akár 67 es, akár 48-as alapra helyezkedik az új kormány, erős a hitem, hogy nemsokára egy önálló magyar hadsereg szervezkedik a magyar-zsidó tanítók gárdájából. Addig is áldja meg őket a magyarok Istene és óvja meg attól a ragadós nyavajától, amelynek neve — germanizmus.

Szolnok.

Heves Kornél.

Gyász eset. Súlyos csapás érte régi tagtársunkat, *Kohn* Salamont, a nagyszombati hitközség veterán tanítóját. Veje, Szemző Dezső kispesti lakos, a Magyar Általános Hitelbank hivatalnok, hosszas szenvedés után, boldog házasságának 7-ik évében febr. hó 1-én jobblétre szenderült. Az elhunytat, ki ismerősei körében igen népszerű volt, rokonain kívül a barátok özöne kísérte utolsó útjára. Sírja fölött dr. *Kohn* S. monori főrabbi mondott megható gyászbeszédet. A megtört, ősz tanítót érte gyász eset a hitközségben mély részvétet keltett.

Eötvös-émlékünnep. Február 2-án tartotta meg az *Eötvös-alap* a szokásos Eötvös-émlékünnepet nagy és diszes közönség jelenlétében. Ott volt többek között: dr. *Berzeviczy* Albert, vallás- és közoktatásügyi miniszter, báró *Eötvös* Lóránd, a tudományos akadémia elnöke, *Molnár* Viktor, *Halász* Ferenc, dr. *Neményi* Imre, dr. *Radnay* R. és a fővárosi tanítóvilág színe-java. Az ünnepély a *Himnusszal* kezdődött, melyet a *Tanítók Háza* ifjúsága énekelt, azután *Ujváry* Béla elnök üdvözölte az illusztris vendégeket. Most dr. *Márki* Sándor, kolozsvári egyetemi tanár *Eötvös József báró és a nemzetiségek* címén tartalmas ünnepi beszédet tartott, melynek során kimutatta, hogy a nemzetiségi kérdést *Eötvös* is a népoktatásról szóló törvényben akarta megoldani és hogy a most benyújtott törvényjavaslat is ennek szellemében készült. Miután *Kapy* Rezső titkár szép lendülettel adta elő *Tarcsafalvi* Albert kolozsvári kartársunk alkalmi költeményét, *Trajtler* Károly, fővárosi igazgató lépett a felolvasó asztal elé, hogy meleg közvetlenséggel emlékezzék meg a minapában elhunyt *Lakits* Vendelről. A szép ünnepély a *Szózat* hangjai mellett ért véget.

Az emlékünnep után tartották az *Eötvös-alap* közgyűlését, melyen szintén *Ujváry* Béla elnökölt. Beható tárgyalás után a közgyűlés úgy az *Eötvös-alap*, valamint a *Tanítók Ferenc József Háza* és a *Tanítók Hunyadi Háza* számdására nézve megadta a felmentvényt. Azután rátértek a *költségvetés* tárgyalására, melyet a közgyűlés szintén elfogadott. Ennek főbb tételei ezek: 1. *Eötvös alap*: ösztöndíj- és segélyalapra bevétel 52.649 K, kiadás 41.049 K, köztartásra bevétel 103.015 Kor., kiadás 100.832 K, 2. A *Tanítók Ferenc József Háza* személyi és dologi kiadás 19.984 K, élelmezés 32.760 K, a bevétel ugyanannyi. 3. A *Tanítók Hunyadi Háza*: személyi és dologi kiadás 16.301 K, élelmezés 28.470 K, a fedezet ugyanennyi. Az *Eötvös-alap* a Magyar Tanítók Országos Bizottságával egyetemben elhatározta, hogy *Lakits* Vendel siremlékére gyűjtést rendez.

R.

Az Eötvös-alap elnöksége most adta ki jelentését az 1904. évi nagy sikerű működéséről, melyből a következő adatokat közöljük: Az *Eötvös-alap*nak az 1904. évben 8992 tagja volt, vagyona pedig 538.948 koronára rugott; a vagyoni gyarapodás a múlt évi zárlathoz képest 71.906 koronát (!) tesz ki. Jótéteményben 324 (+ 52) részesült összesen 93.812 (+ 18.779) korona értékben. 1877. óta 2904 tanító 567.391 korona segélyben részesült. A tanítók *Ferenc József Házában* Budapesten jelenleg 115 ifjú nyer ellátást, ezek közül róm. kath. 54, g. kath. 1, helv. hitv. ev. 25, ág. hitv. 18, izr. 17. A tanítók *Hunyadi Házában* Kolozsvárott 98 ifjú élvezi az ellátást, ezek közül róm. kath. 38, ev. ref. 26, ág. hitv. 16, g. kath. 4, unitárius 4, izr. 16. Megemlékezik a jelentés Ő Felsége magas látogatásáról a tanítók *Ferenc*

József Házában és a kolozsvári tanítók Hunyadi Házának szépen sikerült avatási ünnepélyéről, melyről annak idején mi is hírt adtunk. Egy-egy emléklapot szentel a jelentés dr. *Jókai Mór*, *Lakits Vendel* és *Zirzen Janka* elhunyt dísztagjai emlékének is. Végül pályázatot közöl több ösztöndíjra és segélyre és a tanítók házaiba való felvételre az 1905/6. iskolaévben. Az ügyesen csoportosított jelentést *Kapy Rezső*, az Eötvös-alap érdemes titkára állította össze és fényes tanuságot tesz ama buzgóságról, mellyel az alap vezetősége és annak élén *Ujváry Béla* elnök, a magyar tanítóság e legszebb kulturális alkotásának továbbfejlesztésén dolgozik. *R.*

Felkérettünk a következő sorok közlésére. „Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársainak Egyesülete napról-napra erősödik. Eddigi működéséről a következőkben számol be: 17 képzőintézeti növendéket az év végéig havi 4 koronával segélyez. 2 növendéknek 6 koronát és egynek 10 koronát utalványozott ki gyors segélyképpen, azonkívül 10 növendéknek közvetített leckeórákat. Ujabban pártoló tagokul beléptek: özv. *Fleischl Sámuelné*, *Fleischl Sándorné*, *Szenes Mór*, *Minkus Mórné*, *Stiassny Ignácné*, *Stiassny Emil*, *Holitscher Róbertné*, *Bloch Leóné*, *Klein Sándorné*, *Fleischl Pál*, *Ehrlich Mózesné*, *Grosz Antalné*, dr. *Neumann Árminné*, maróthi *Fürst Jakabné* és *Domán József*. Ezenkívül az egyesületnek 150 rendes tagja van. Leckeórákat állandóan közvetít *Rósa Ignác* titkár, VII., Dembinsky-utca 31. III. 23.“

Jelentés a tanszerkiállításról. Ismeretes, hogy a közelmúlt nagy szünetben a VI. egyetemes tanítógyűlés alkalmából Budapesten egy kitűnően sikerült és szakkörökben feltűntést keltett tanszerkiállítást rendeztek. (Annak idején mi is ismertettük.) Ennek működéséről számol be most *Dobos János*, székes-fővárosi tanító, a tanszerkiállítás főtitkára. A jelentés két részre oszlik: 1: Jelentések, melyekben az egyes csoportok birtokosai írják le az azokban kiállított taneszközöket. 2, A tanszerkiállítás képe és tervezete. Függelékül szolgál a történelmi rész, melyben a kiállítás eszméjéről és annak megvalósulásáról van szó. *R.*

Kérelem Magyarország néptanítóihoz. A József főherceg szanatorium egyesület nagyérdemű elnöke, *Lukács György* főispán úr arról értesítette a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságát, hogy e humanus egyesület elhatározta, hogy az alapszabályok rendelkezése szerint épülő szanatoriumban egy ingyenes ágy-alapítványt létesít a magyarországi tanítók, tanítónők és ezek családtagjai részére. A rendelkezési jog egy később történő megállapodás értelmében az Országos Bizottságot fogja illetni. E nemes elhatározást mi tanítók, legjobban azzal háláljuk meg, ha tőlünk telhetőleg támogatjuk e jótékony intézményt, s minden alkalmat felhasználunk üdvös céljának kivitelére, mely tudvalevőleg nem más, mint védekezés a legpusztítóbb baj: a tüdővész ellen. Kérem azért szeretett tanítótársaimat: karolják fel a nevezett egyesület által rendezett sorsjátékot, s tegyenek meg úgy most, mint a jövőben mindent arra nézve, hogy a József főherceg szanatorium egyesület kitűzött nemes célját mielőbb elérhesse. *Somlyay József*, a M. T. O. B.-nak elnöke.

Hymen. Egyesületünk titkárának, *Hajnal Jakabnak*, a pesti izr. hitközségi elemi fiúiskola tanítójának *Anna* leányát március 5-én vezeti oltárhoz fiatal tagtársunk, *Halász Imre* székesfővárosi tanító. — *Lustig Emma* újpesti állami polgári iskolai tanárnő február hó 26-án vezette oltárhoz *Bleier Kálmán* földbirtokos. — Fiatal tagtársunk, *Schwarcz Ignác* nagylétai tanító március hó 7-én esküszik örök hűséget *Steier Irénke* kisasszonynak. — Érdemes tagtársunknak, *Singer Adolf* balassagyarmati igazgatótanítónak *Helén* leányát f. é. február hó 14-én vezette oltárhoz *Singer Sándor* úr Sükösdről. — Derék tagtársunknak, *Fischer Ignác* nyitrai tanítónak fia, dr. *Halasi Lipót* nyitrai ügyvéd f. é. február hó 21-én esküdött örök hűséget a zsolnai izr. templomban dr. *Friedner Dávid* úr Margit leányának. — Szívből üdvözljük a fiatal párokat és örömszülőket!

Eljegyzés. *Braunberg Manó* zsolnai tagtársunk *Nelli* leányát eljegyezte *Rübner Nátáú* bielitzi kereskedő. — *Beregi N. Nándor* fiatal tagtársunk, móri tanító eljegyezte *Gerlóczi Sarolta* kisasszonyt. — Gratulálunk!

Megjelent az Izr. Magyar Irodalmi Társulat 1905. *Évkönyve*. Szerkeszti *Bánoczi József*, kiadja a társulat. Az érdekes könyvet tárgyhalmaz miatt csak lapunk legközelebbi számában fogjuk ismertetni.

A Magyar Könyvtár utolsó sorozatának élén egy Maupassant-füzet áll, mely a nagy mesternek egyik legművésziabb elbeszélését, „Gyöngy kisasszony“-t adja, néhány mással egyetemben. A fordítás *Ambrus Zoltán*-tól való és a lehető legtökéletesebb. Egy másik számban a vállalat folytatja az *Orosz Elbeszélők Tárá*t; Gorkij, Csehov, Baranzevics és Nemirovics-Dancsenko vannak benne képviselve, tehát csupa elsőrangú író. A jeles fordítás *Ambrozovics Dezső*-tól való. A magyar elbeszélők közül most *Hevesi József* van soron, akinek „*Nászúton*“ című füzetében néhány nagyon érdekes témájú, költői tollal megírt novella van egybefoglalva. Végül a régebbi magyar irodalom termékeiből Aranyas-Rákosi *Székely Sándor* nagyfontosságú kis époszát kapjuk: „*A székelyek Erdélyben*“, melyet barátosi *Balogh Benedek*, az ismert japán utazó adott ki. — A „Magyar Könyvtár“ egy-egy száma 30 fillérbe kerül. Teljes jegyzéket (408. számról) minden könyvtáros ad.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermek- és életbiztosító-intézet Budapesten VI. Teréz-körút 40-42. Alapított 1863. évben. Folyó év január havában 1.033,800 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 916.800 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 55.537 K 01 fillér fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelőnyösebb díjtételek és a legelőnyösebb feltételek mellett.

Weisz Salamon Budapest, Népszínház-utca 25. Ajánlja nagy raktárát üveg, porcellán és lámpa árukban. Épületüveges. Képrámák nagy választékban.

Müller Testvérek, Budapest. Vegyi-szeti gyár. Tinta, tus és aquarell-festék gyártmányaik a legjobbak.

Dadogást és minden beszédhibát kezesség mellett a legegyszerűbb és legújabb módszert sikeresen gyógyít

SOLT LAJOS Budapest, VII., Erzsébet-körút 29
Orvosi felügyelet személyes vezetésem alatt.

HORÁNSZKY JÁNOS

állat-präparator és tanszerkészítő

Budapest, Kossuth Lajos-utca 16.

Állatok, madarak tömése, valamint iskolák részére mindenféle állat, madár, növény és minden präparatori tanszerek nagy raktáramból legelőcsöbben kaphatók.

A Kalapkirály

3, 4, 5 koronás különlegességekben speciálista.

Kossuth Lajos-utca végén, Eskü-ut (Klotild-pal.)

Tanító urak figyelmébe!

כשר kokuszsirt szállítunk 5 kilós postadobozban helyben 5.60 koronáért, vagy bárhova bérmentve 6.40 koronáért

REBENWURZL és GRAUSZ Budapest, VI. Laudon-utca 3.

Vidéken lakó tanító urak mellékkeresetre tehetnek szert, ha ismerőseik körében megrendeléseket gyűjtenek számunkra. Orthodox כשר kizárólag csak mi adhatunk

ELSŐ MAGYAR ACÉLIRÓTOLL-,
TOLLSZÁR- ÉS INDIGÓ MÁSOLÓ PAPIRGYÁR
SCHULER JÓZSEF, BUDAPEST

Gyár: Iroda:
X. Gyömrői-út 61. — VI. Dálnok-utca 26.

Gyártmányai: Acélirótollak, tollszárak, iratkapcsok, rajzszegek; indigo- és színes másolópapírosok, fényérzékeny másolópapírosok pozitív és negatív eljáráshoz, rajzmásolópapírosok, olajlapok, cerosin- és viaszpapírosok.

Budapestre utazók figyelmébe!

Ki akar jól rágni?

Tanárok, tanítók és tanítónők kedvezményben részesülnek.

Lion 1891. I-ső díj

Kitüntetve Grand Prix.

FOGAK 2 frttól és teljes fogsorokat rágásra beilleszt 24 óra alatt jótállással a gyökér eltávolítása nélkül. Eltört és nem jól illő fogsorok javítása 2 óra alatt 1 frttól. Amerikai fogműteremtulajdonos **KOVÁCS I., Gr. Hadik-palota Károly-körút 9. II. em. 8. — Található reggeli 9-től d. u. 6-ig. Vasárnap és ünnepnapokon is.**

Meghívás

a Magyar leszámítoló és pénzváltó banknak 1905. évi március hó 14-én délelőtt 11 órakor saját helyiségeiben (V. Dorottya-utca 6. szám) tartandó

XXXV. rendes közgyűlésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése az 1904-iki üzletéről.
2. Az 1904-iki számadás é. mérleg előterjesztése é. az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó indítványa.
3. A felügyelőbizottság jelentése az igazgatóság által előterjesztett évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.
4. Ezen tárgyak, nemkülönben az igazgatóság és felügyelőbizottság részére adandó felmentvény feletti határozat.
5. A nyugdíjintézet szabályzatának módosítása.

Azon részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni kívánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17 §-a értelmében részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb folyó évi március 11-ig a társaságnál Budapesten, vagy az Union-banknál Bécsben letéteményezzék. A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés nyolc nappal a közgyűlés előtt a társaság helyiségeiben a t. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1905. évi február hó 26-án.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjazatik)

Pártoljuk a honi ipart!!

Az igaz magyar gazdasszony nem küldi már ruháit külföldre tisztítás és festés végett, mert

Beierl József

műfestő és vegytisztító

Budapest, VI. Király-utca 8.
az udvarban

a legjutányosabban és legpontosabban vegytisztít és fest bármilyen uri és női szövet-, selyem-, bársony- és csipke-ruhát. **Csipke- és szövetfüggönyök tisztítása.** — Vidéki megrendelések gyorsan, pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Füzlet:

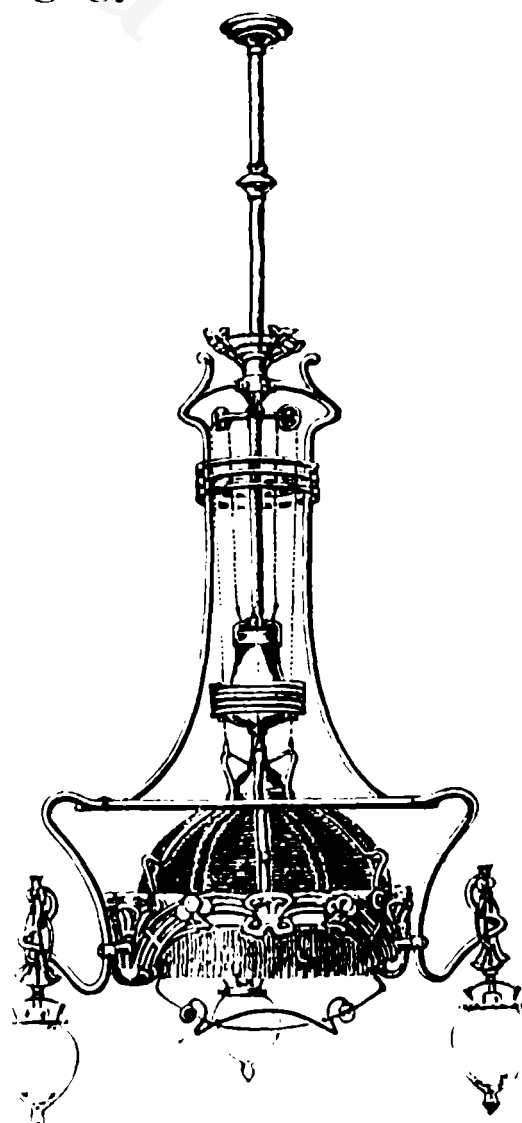
Budapest, VI. Király-utca 8.
az udvarban.

Gyűjtőtelep:

Budapest, VI. Múzeum-körut 31.
Ujpest, Kemény Gusztáv-utca.

Magyar Fém- és Lámpaár- gyár r. t. Budapest—Köbánya.

*Villamos- és légszesz-csillárok
Petroleum-lámpák*
legegyszerűbb kivittől a legpazarabbig.

Raktárak Budapesten:

II. Fazekas-tér 3-4. szám.

V. Gizella-tér 1. sz.

VI. Teréz-körut és Király-utca sarkán.

VIII. Üllői-ut 2, a Kálvin-tér sarkán.

X. Jászberényi-út.

Vidéken:

Pozsony,
Lörinckapu-utca 1.

Kolozsvár,
Wesselényi-utca 20.

Debrecen,
Simonffy-utca.